

Jeli Videnoja-Tamang

Kehittämiskohteena aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö

Opinnäytetyö

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi(AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

03.05.2021

Tekijä	Jeli Videnoja-Tamang
Otsikko	Kehittämiskohteena aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö
Sivumäärä	40 sivua + 5 liitettä
Aika	03.05.2021
Tutkinto	Sosionomi
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Ulla Saukkonen Lehtori Kirsi Lautala
Tämän monimuotoisen opinnäytetyön tavoitteena on kehittää aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyötä. Opinnäytetyön lopputuotoksena on yhteistyömalli, jota soveltamalla voidaan tukea asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa, sekä helpottaa työnkulkua aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien välillä. Kehittämistyön tavoitteina on tukea aikuissosiaalityön ja vuokranantajien yhteisten asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa, sekä sujuvoittaa työtä. Opinnäytetyössä työelämäkumppanina toimii Vuosaaren aikuissosiaalityö. Aikuissosiaalityön tiimin lisäksi kehittämistyötä ovat tekemässä Vuosaaren nuorten sosiaalityön tiimi, sekä alueen suurimpien vuokranantajien edustajat, Sato, Lumo, Heka, M2-kodit ja Y-säätiö. Opinnäytetyön lähtökohtana on vuokra-asumisen ongelmien ylityöllistävyys aikuissosiaalityössä ja vuokranantajilla. Tarve kehittämistyölle on suuri, sillä asiakkaat kärsivät, työntekijät ovat kuormittuneita eikä keinoja sujuvampaan yhteistyöhön ei ole juuri ollut. Opinnäytetyön aineistona olivat Helsingin kaupungin sosiaaliviraston tilastot, kysely ja yhteistyöpaja. Vastaukset kerättiin sähköisesti yhteistyöpajaan kutsutuilta ja ne käsiteltiin niin, ettei yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa vastausten perusteella. Vastaaminen kyselyyn ja osallistuminen yhteistyöpajaan olivat vapaaehtoisia. Kehittämistyön tulokset osoittavat, että yhteistyön kehittämiseksi on suuri tarve. Lähes kaikki pajaan osallistuneet ja kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, ettei yhteistyö ole riittävää eikä toimivaa. Yhteydenottokeinot ovat puutteellisia, tiedonjako ei toimi tai tieto kulkee liian hitaasti. Työnantajatahot ovat erilaisia ja eri vuokranantajilla asumisneuvojan työnkuvat eroavat toisistaan suurestikin. Opinnäytetyö on luonut pohjan yhteistyölle Vuosaaren alueen aikuissosiaalityön ja alueen vuokranantajien välille. Yhteistyökumppanit toivovat, että yhteistyö eri toimijoiden välillä voisi jatkua ja että tulevaisuudessa myös asiakkaat voitaisiin ottaa mukaan kehittämistyöhön.	
Avainsanat	aikuissosiaalityö, vuokra-asumisen haasteet, asumisneuvonta, hyvinvointi, elämänhallinta

Author	Jeli Videnoja-Tamang
Title	Developing adult social services and renters collaboration
Number of Pages	40 pages + 5 appendices
Date	03 May 2021
Degree	Bachelor of Social Studies
Degree Programme	Social sciences
Instructors	Ulla Saukkonen, Lecturer Kirsi Lautala, Lecturer
This practice-based thesis is about developing adult social services and renters collaboration in Vuosaari area. The result is a collaboration model that can be used in the working life. The target is to support the customers of social work and property owners and improve their well-being and life management while making their work easier. The idea and the need for developing the collaboration originated from the adult social services. Vuosaari social office and its adult team is the working life partner of the project. In this collaboration the adults team, the youth social team and the biggest renters in Vuosaari area, Heka, Lumo, Sato and Y-säätiö and M2-kodit, worked together. The workers of adult social services and the workers of the renters are overloaded with problems of rental living. The customers are suffering, workers are charged and there are very little ways to work and communicate together. Collecting the material was based on statistics, the results of the questionnaire and the outputs of the collaboration workshop. Answering to the questionnaire and attending to the collaboration workshop was optional. The theoretical basis for this development work include social work, adult social work, interprofessionalism, interprofessional collaboration, co-development, rental living and it's problems, rental debt, eviction, homelessness, indebtedness, well-being and life management. The results show that the need for developing the collaboration exists. Almost everyone who attended to the collaboration workshop agreed that now collaboration is not working at all or it is insufficient. Contacting methods are incomplete, there is no sharing of information between the workers or information arrives too late. My thesis is start for the collaboration between adult social work and renters in Vuosaari area. The main wish of the attendees of collaboration was that the liaison would now be further developed. The hope is that in future also the customers will and can be included in the developing process.	
Keywords	social work for adults, problems with rental living, living counselling, well-being, life management

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Vuosaaren alue kehittämistyön toimintaympäristönä	3
2.1	Vuosaari	3
2.2	Aikuissosiaalityö	4
2.3	Tarve ja lähtökohdat	5
2.4	Opinnäytetyöprosessin rakenne	8
3	Hyvinvointia ja elämänhallintaa moniammatillisen yhteistyön keinoin	9
3.1	Moniammatillinen yhteistyö ja tutkimuksellinen kehittäminen	10
3.2	Asiakaslähtöisyys ja asiakasprosessi	12
3.3	Sosiaalityö	14
3.4	Asumisneuvonta	15
3.5	Erilaiset asumisen haasteet	17
3.6	Hyvinvointi ja elämänhallinta	23
3.6.1	Hyvinvointi	23
3.6.2	Elämänhallinta	26
4	Taustakartoitus	28
4.1	Kysely	28
4.2	Kyselyn vastausten analysointi	28
4.3	Yhteistyöpaja	34
4.4	Yhteistyömalli ja yhteistyölomake	36
5	Arviointi	36
5.1	Palaute	36
5.2	Itsearviointi	37
6	Pohdinta	38
	Lähteet	41
	Liitteet	
	Liite 1. Kysely	
	Liite 2. Yhteistyömalli	
	Liite 3. Työpajan materiaaleja	
	Liite 4. Yhteistyölomake	
	Liite 5. Tilastoja	

1 Johdanto

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tavoitteena on aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyön kehittämisen keinoin lisätä asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa.

Kehittämistyön idea syntyi kolmannessa harjoittelussani työskennellessäni Vuosaaren aikuissosiaalityössä yli 30-vuotiaille asiakkaille suunnatussa tiimissä. Työtiimissä heräsi ajatus siitä, että aikuissosiaalityön ja alueen vuokranantajien yhteistyötä tulisi kehittää. Vuokra-asumisen ongelmat kuormittavat aikuissosiaalityön työntekijöitä, eikä yhteistyötä vuokranantajien edustajien kanssa juuri ole. Yhteistyön puutteesta kärsivät työntekijöiden lisäksi myös asiakkaat.

Ennen opinnäytetyöprosessini alkua aikuissosiaalityön tiimi tapasi vuokranantajien edustajia yksitellen ja osallistuin suurimpaan osaan näistä tapaamisista. Osallistuin tapaamisiin tarkkailijan ja havainnoijan roolissa sosiaaliohjaajaharjoittelijana. Tein muistiinpanoja tapaamisista ja niiden pohjalta aloin suunnitella opinnäytetyötäni eteenpäin.

Valitsin kehittämistyön menetelmäksi yhteiskehittämisen moniammatillisessa yhteistyössä, sillä mielestäni se palvelee opinnäytetyöni tavoitteita parhaiten. ARAn (ARAn asumisvalintaopas 2016) asumisvalintaoppaan mukaan asumisaikaisia ongelmia voidaan ratkaista toimijoiden yhteistyöllä. Sen mukaan esimerkiksi sosiaaliviranomaiset ja vuokra-asuntojen omistajat voivat yhteistyöllä estää ongelmien pahenemisen puuttamalla tilanteisiin riittävän ajoissa. Yhteistyön keinoin on mahdollista löytää erilaisia väyliä ja palveluita vaikeiden tilanteiden ratkaisemiseksi.

Näin syntyi idea yhteistyöpajasta, jonka tavoitteena olisi yhteistyön kehittämisen lisäksi kehittää yhteistyömalli. Yhteistyömallin ajatuksena oli sen toimivan työkaluna aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajille niin, että myös asiakkaiden hyvinvoinnin ja elämänhallinnan tukeminen on otettu huomioon.

Yhteistyöpajaan kutsuttiin aikuissosiaalityön tiimit, aikuisten yli 30-vuotiaiden tiimi, nuorten alle 30-vuotiaiden tiimi ja maksatuksen tiimi sekä alueen suurimpien vuokranantajien edustajat Heka, Lumo, Sato, M2-kodit ja Y-säätiö. Yhteistyöpajaan kutsutuille lähetettiin kysely, jolla keräsin materiaalia yhteistyöpajan järjestämiseen ja yhteistyömallin suunnitteleamiseen. Kysely koostui sekä monivalintakysymyksistä, että avoimista kysymyksistä

(ks. liite 1). Kysymyksissä selvitettiin muun muassa aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien kokemuksia yhteistyöstä sekä siitä, minkälaisia toiveita heillä olisi yhteistyön suhteen.

Valmistauduin yhteistyöpajaa varten kokoamalla yhteen kaupungin tilastoja aikuissosiaalityön osalta asumismuodosta, vuokraveloista ja välitystileistä. Käytössä olivat Sosiaali- ja terveystoimen Tilastoportaalin tutkimukset. Käytin myös joitain Kelan tilastoja (Kela 2020) yhteistyöpajan materiaaleissa.

Järjestin yhteistyöpajan aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajille maaliskuussa 2021 ja esittelin heille lähetetyn kyselyn tulokset, kokoamiani tilastoja ja näiden lisäksi yhteistyöpajan ohjelmaan kuului yhteistyömallin kehittäminen pienryhmätyöskentelynä. Yhteistyöpaja järjestettiin kokonaan Microsoft Teams sovelluksen välityksellä ja pienryhmätyöskentely tapahtui Teamsin pientuoneissa (break-out-roomeissa).

Yhteistyöpajan tuotoksina syntyneiden yhteistyömalli –ryhmätöiden ja keskusteluiden pohjalta loin version yhteistyömallista. Opinnäytetyöni lopputuotos on yhteistyömalli aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien työskentelyyn, sekä yhteistyölomake, jolla voi pyytää asiakkaan suostumuksen yhteistyön tekemiseen ja tiedonvaihtoon. Mallia ja lomaketta on tarkoitus hyödyntää jatkossa Vuosaaren alueen aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyössä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on: Miten parantaa aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyötä, jotta vuokra-asumisen ongelmia voitaisiin vähentää ja ennaltaehkäistä? Kysymykseen liittyy monia erilaisia ilmiöitä, minkä vuoksi avaan näitä käsitteitä ja teemoja opinnäytetyöni tulevissa luvuissa, ennen kuin siirryn varsinaiseen kehittämistyön prosessiin.

Näkökulma opinnäytetyöhön on työntekijälähtöinen, unohtamatta kuitenkin asiakkaiden asemaa ja asiakaslähtöisyyttä. Asiakkaiden hyvinvointi ja asiakkaiden elämänhallinnan tukeminen ovat pohjimmaisina syinä aihevalintaani. Palvelukokonaisuuden toimivuuden ja yhteistyön kehittämisestä hyötyvät niin asiakkaat kuin työntekijätkin.

Tällä hetkellä vallitsevasta koronapandemiatilanteesta johtuen jouduin jättämään asiakkaiden osallisuuden yhteiskehittämiseen tällä kertaa kokonaan pois. Toiveena ja ihanteena kuitenkin olisi, että jatkossa yhteiskehittämiseen voitaisiin ottaa myös asiakkaat mukaan ja näin voitaisiin vieläkin paremmin palvella myös heidän tarpeitaan.

Tämä opinnäytetyö on toivottavasti vain alkua aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyön kehittämiseksi. Saamani palautteen perusteella lähes kaikki, jotka osallistuivat yhteistyöprosessiin toivovat jatkossakin yhteistyötapaamisia ja pitävät yhteistyön kehittämisen jatkumista tärkeänä.

Opinnäytetyöni seuraavissa luvuissa syvennyttään tarkemmin kehittämistyön tarpeisiin ja tavoitteisiin, kehittämistyön toimintaympäristöön ja toimijoihin, kehittämistyön teoriaan ja kehittämisprosessiin liittyviin käsitteisiin sekä prosessin aineistoon ja tuotoksiin. Lopussa pohdin vielä sitä, mikä oli työni anti, minkälaisia haasteita yhteiskunnan rakenteet vuokra-asumisen haasteille luovat ja mitkä ovat sellaisia asioita joihin aikuissosiaalityön ja vuokranantajien yhteistyöllä voidaan vaikuttaa.

2 Vuosaaren alue kehittämistyön toimintaympäristönä

2.1 Vuosaari

Tämän opinnäytetyön työelämäkumppani oli Helsingin kaupungin Vuosaaren yli 30-vuotiaiden aikuissosiaalityön tiimi. Muut toimijat yhteistyöprosessissa olivat Vuosaaren nuorten alle 30-vuotiaiden tiimi, aikuissosiaalityön maksatuksen tiimi, sekä suurimmat Vuosaaren alueen vuokranantajat Heka, Lumo, Y-säätiö, M2 kodit ja Sato.

Jotta voi ymmärtää, miksi etenkin Vuosaassa on tarvetta toimivalle yhteistyölle aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien välillä, on tunnettava Vuosaari alueena ja ilmiönä. Vuosaari on pinta-alaltaan Helsingin suurin kaupunginosa. Helsingin tilastollisen vuosikirjan (2019) mukaan vuonna 2019 Vuosaaren asukasluku oli 38962. Vain pieni osa Vuosaaren alueen asukkaista asuu kaupungin vuokra-asunnossa. Vuosaassa asuu paljon perheitä ja yksinasuvia. Suuri osa väestöstä on aikuisia, yli 18-vuotiaita. Vuosaari tunnetaan monikulttuurisena lähiönä ja se tulee ilmi myös tilastoista. Alueen kielijakaumassa suomenkielisiä on 73 %, ruotsinkielisiä vajaa 5% ja vieraskielisiä 23%. Kansalaisuusjakaumassa ulkomaan kansalaisia on 12,3 %, ulkomaalaistaustaisia 23,4% ja Helsingissä syntyneitä 43%. (Tilastollinen vuosikirja 2019).

Työttömyysaste Vuosaassa oli vuonna 2018 oli noin 13% ja näin ollen Vuosaari on Helsingissä yksi korkeimman työttömyysasteen kaupunginosista. (Salorinne 2018.) Korkea työttömyysaste vaikuttaa siihen, että alueen asukkaat tarvitsevat enemmän tukea sosiaalitoimelta ja heillä on enemmän vuokranmaksuvaikeuksia sekä muita elämänhallinnallisia ongelmia.

2.2 Aikuissosiaalityö

Vuosaaren aikuissosiaalityö yli 30-vuotiaille aikuisille on osa Helsingin kaupungin tarjoamia sosiaalisen tuen ja toimeentulon palveluita. Tiimissä työskentelee tällä hetkellä johtava sosiaalityöntekijä, kolme sosiaalityöntekijää, neljä sosiaaliohjaa sekä yksi yhdyskuntatyöntekijä. Vuosaaren aikuissosiaalityön tiimi on pieni Helsingin aikuissosiaalityön tiimeistä.

Aikuissosiaalityötä tehdään yksilön, perheen ja yhteisöjen parissa. Asiakkaan avun- tarve voi johtua eri elämän osa-alueiden ongelmista, kuten työhön tai työttömyyteen liit- tyvissä, asumiseen, perhe-elämään ja sen sujuvuuteen, talousasioiden hoitoon ja mo- nipuolisiin kriisitilanteisiin elämässä. Aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden ja sosiaa- liohjaajien tavoitteena on tukea asiakasta hänen pärjäämisessään työskentelemällä yh- dessä asiakkaan kanssa tavoitteellisesti, neuvomisella, ohjaamisella ja harkinnanva- raista ja ehkäisevää toimeentulotukea myöntämällä. Asiakkuus määräytyy asiakkaan asuinsoitteen mukaan. Aikuissosiaalityön tiimien käytettävissä ovat myös muut aikuis- väestölle tarkoitetut sosiaali- ja terveystoimen palvelut joita ovat esimerkiksi asumis- neuvonta, sosiaalinen luototus, työkykyselvitys ja kuntouttavan työtoiminnan palvelut. (Helsingin kaupunki 2021).

Aikuissosiaalityössä työskennellään olevien ihmisten kanssa, jotka ovat yleensä haas- tavissa elämäntilanteessa ja jotka usein tarvitsevat viimesijaista toimeentuloturvaa eli täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea. (Karjalainen 2011). Aikuissosiaalityö kunnallisena perustoimintana sisältää kuntouttavan työtoiminnan, täydentävän ja ehkäi- sevän toimeentulotuen, päihde- ja mielenterveystyön, tukiasumis ja asunottomuus- työn, sekä alue- ja yhdyskuntatyön (Juhila 2008).

Aikuissosiaalityön ydin on kunnallisessa sosiaalityössä. Aikuissosiaalityössä on kyse suunnitelmallisesta työotteesta, jonka perustana on asiakkaan tilanteen arvioiminen. Tavoitteet muutokseen ja välineet joilla tavoitteet saavutetaan tapahtuvat tämän tilan- nearvionnin pohjalta. Yleensä aikuissosiaalityössä on käytössä yksilölähtöinen työote. Ihanteellisessa tilanteessa työ olisi pitkäjänteisesti tapahtuvaa ja kokonaisvaltaista On- gelmien kartoittamisen lisäksi pyrkimyksenä on löytää asiakkaiden kanssa heidän vah- vuuksiaan. Aikuissosiaalityöhön kuuluu myös tarveharkintaisia palveluita. Sen sisältöinä voivat olla esimerkiksi asiakkaiden kuntouttaminen, tilannearvioiden ja väliarvioiden te- keminen, aktivointi- ja palvelusuunnitelmien tekeminen, joilla tähdätään työllistymiseen. Työotteena käytetään palveluohjausta osana tilannearvioiden, suunnitelmien ja kun-

touttamisen ketjua, mutta sitä käytetään lisäksi itsenäisenä työtehtävänä ohjatessa asiakkaita palvelujärjestelmän eri tahoihin. Aikuissosiaalityö on tiiviisti lakiin kytkeytyvää ja työtä raamittavat sen sisältöä määrittävät lait toimeentulotuesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta sekä päihdehuoltolaki. Aikuissosiaalityön asiantuntijalla tulee olla oikeudellista osaamista, lakien tuntemista ja niiden soveltamisen hallitsemista. (Juhila 2008, 15–25.)

2.3 Tarve ja lähtökohdat

Vuokra-asumisen ongelmat kuormittavat aikuissosiaalityön kenttää ja työntekijöitä yhä kasvavassa määrin. Tarve ja halu kehittää aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyötä nousivat esiin jo ensimmäisinä päivinä aloittaessani työskentelyn harjoittelijana. Tämä ajankohtainen ja tärkeä teema liittyen asumisen haasteisiin ja niiden työllistävyyteen nousi esiin asiana, johon kaivataan muutosta. Useat työntekijät esihenkilöstä lähtien nostivat esille toivottuna kehittämiskohteena vuokra-asumisen ongelmat ja niistä etenkin vuokravelat.

Tarve kehittämistyölle on suuri useammastakin syystä. Aikuissosiaalityön työntekijät kuormittuvat jatkuvasti työjonoihinsa tulevien vuokravelkahakemusten ja häätöuhan alla olevien asiakkaiden yhteydenottojen vuoksi. Muulle tarpeelliselle ja tavoitteelliselle sosiaalityölle ei jää riittävästi aikaa. Ylipäätään asumiseen liittyvät haasteet ja ongelmat täyttävät suuren osan työntekijöiden työajasta. Etenkin taloudelliset ongelmat nousevat esiin päivittäin, vuokravelat ovat toistuvia ja hälyttävän suuria. Työntekijöiden jo muutenkin niukat resurssit ja työaika menevät kriisien selvittelyyn.

Asunnottomuus, häätöuhat ja vuokravelat ovat aikuissosiaalityössä jokapäiväisiä. Tapauksia on paljon ja tästä syystä ongelmien taustalla olevat syyt saattavat usein jäädä selvittämättä uusien kiireellisten tapausten ilmestyessä. Asiakkaiden tapauksiin ei ehditä perehtyä riittävän hyvin, eikä sosiaalityötä voida toteuttaa suunnitelmallisesti, koska on pakko jo siirtyä seuraavan asiakkaan tilanteeseen. Toistuviin vuokravelkoihin puuttumiseen ei juurikaan ole työkaluja tai resursseja. Yksi tapa tukea asiakasta tilanteessa, jossa hänelle tulee useampia kertoja vuokravelkaa, on luoda hänelle välitystili, mutta tämä on viimesijainen vaihtoehto ja kaikki muut keinot asiakkaan tilanteen tukemiseksi tulisi olla kokeiltuna ennen välitystilin luomista.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimelta käyttööni saama tilasto (ks. liite 5) vuodelta 2020 vahvistaa ongelman laajuuden. Vuosaaren toimipisteestä laskulajilla vuokravelka maksettiin vuoden 2020 aikana 277 818 euroa täydentävänä tai ehkäisevänä

toimeentulotukena vuokravelkoihin. 249 päämiestä vuoden aikana on summana valtaavan suuri. Tilasto osoittaa, että lähes jokaisena työpäivänä Vuosaaren alueen sosiaalityö maksaa noin 1100 euroa vuokravelkaa täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena. Tämä tilasto näyttää kuitenkin vain osatotuuden, sillä tässä näkyy vain myönnettyt vuokravelat, mutta myös kielteiset päätökset työllistävät ja niitä on valtava määrä. Valitettavasti hakemuksen syy ei rekisteröidy kaupungin järjestelmiin ja näin ollen on mahdotonta tietää, kuinka paljon vuokravelkahakemuksia todellisuudessa tulee.

Sosiaalityön näkökulmasta Vuosaaren alueen ja oikeastaan koko pääkaupunkiseudun vuokrat ovat liian kalliita asiakkaille. Kelalla on määritelmä kuntakohtaisina kohtuullisiksi pitämilleen asumismenojen määrille. Jos asumismenot ovat yleistä kunnan tasoa suuremmat eikä korkeita asumismenoja pidetä välttämättöminä, huomioitavaa määrää voidaan laskea kunnan yleistä hintatasoa vastaavaksi. Sekä omistus-, että vuokra-asunnoissa määrittyvät kohtuulliset asumismenot samoilla perusteilla. (Perustoimeentulotussa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaiset rajat 2021). Kelan kohtuuvuokrien rajat ovat liian matalat suhteutettuna alueen vuokrien hintatasoon ja yhä useampi vuosaarelainen asuu Kelan rajojen mukaan ylikalliissa asunnossa. Varsinkin yksinasuville asuminen on kallista ja pienestä yksiöstä saattaa joutua maksamaan lähes tuhat euroa kuukaudessa. Vuosaaren alueella on paljon asumistuen piiriin kuuluvia ruokakuntia ja keskimääräinen asumistuen määrä per kuukausi on vain reilu 400 euroa. (Kelan kuntilasto helmikuu 2017).

VUOSAAREN TOIMIPISTE

Asumismuoto	Asumismuoto	Päähenkilöt tilastokuussa
10	OMISTUSASUNTO	2
30	PÄÄVUOKRALAINEN	144
40	ALIVUOKRALAINEN	4
50	SUKUL. TMS. LUONA	9
51	VANHEMPIEN LUONA	5
60	TUKI- JA TUETTUASUMINEN	6
70	LAITOKSESSA HELSINGISSÄ	1
71	LAITOKSESSA HGIN ULKOP	1
90	ASUNNOTON	15
	TIETO PUUTTUU	42
	Yhteensä:	229

Kuva 1 Vuosaaren sosiaalityötoimen asiakkaiden asumismuodot joulukuussa 2020.

Kuten tilastosta selviää, suuri osa joulukuussa Vuosaaren alueella toimeentulotukea saaneista on vuokralla asuvia. Asunnottomia on vajaa 7% asiakkaista. Aika usean kohdalta tieto puuttuu, joka on yllättävän suuri osuus. Tämä johtunee siitä, ettei asiakkaiden asumismuotoa ole merkitty tietokantoihin. Saattaa kuitenkin olla, että yleensä tapauksessa, jossa asiakkaan asumismuotoa ei ole merkitty hyvinvointi-indikaattoreihin hän on asunoton. Tämä nostaisi huomattavasti asunnottomien määrää tilastossa.

Helsingissä yksinasuvan kohtuuvuokra on 694e/kk, kahden hengen taloudessa 844e/kk, kolmen hengen taloudessa 964 euroa/kk ja neljän hengen taloudessa 1057 euroa/kk. Suurempien perheiden kohdalla jokaisesta perheenjäsenestä summaan lisätään 118 euroa. Asumismenojen lisäksi perustoimeentulotuessa hyväksytään vesimaksuna 22,80 e/ henkilö. (Kelan Perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaiset rajat 2021). Ylikallis asuminen aiheuttaa sen, että vuokravelkaa syntyy nopeasti ja summat ovat suuria. Kun vuokravelkaa ei kyetä enää maksamaan yleensä ainoa paikka hakea tukea on sosiaalitoimi.

Kotitaloudet jotka elävät yhteiskunnan maksamien tukien tai pienen palkan varassa kärsivät ylikalliista vuokrista ja Kelan kohtuuvuokrien rajoituksista. Talous, joka joutuu turvautumaan perustoimeentulotukeen ja asuu ylikalliissa asunnossa, elää jatkuvasti miinuksella ja joutuu tinkimään esimerkiksi ruokakuluistaan ylisuurten vuokratukien vuoksi.

Toinen näkökulma tarpeelle on vuokranantajien näkökulma. Vuokranantajat toivovat vuokralaisia, jotka maksavat vuokransa säännöllisesti ja ajallaan, sekä pitävät huolta vuokraamastaan asunnosta. Maksamattomat vuokrat, häädöt, asumisen häiriöt ja huonokuntoiset asunnot tulevat kalliiksi vuokranantajille, mutta ne vaikuttavat myös yhteiskunnallisella tasolla. On myös vuokranantajan etu, että vuokralainen pystyy turvaamaan asumisensa ja asuminen saa jatkua ongelmitta. Esimerkiksi häädöt tulevat todella kalliiksi myös vuokranantajalle ja yhteiskunnalle, sillä yhden häädön hinta on 5000-20000 euroa. (Yle 2014). Asiakkaila on monenlaisia asumisen ongelmia ja haasteita, eivätkä vuokranantajien resurssit millään riitä pitämään kokonaisvaltaista huolta kaikista asukkaista. Vuokranantajien näkökulmat vaihtelevat eri toimijoiden välillä, toiset vuokranantajat puuttuvat nopeasti ja tukevat asiakkaita jo ensimmäisten maksamattomien vuokrien jälkeen, mutta jotkut ovat ulkoistaneet vuokrat perintäfirmoille, eivätkä tarjoa tukea maksuvaikeuksissa oleville asiakkailleen.

Kolmas tarve on asiakkaiden tarve, eli heidän hyvinvointinsa ja elämänhallintansa mahdollistaminen ja tukeminen. Vuokra-asumisen ongelmat kuten vuokravelat, hädät, asunnottomuus, luottotietojen menettäminen, ylikallis asuminen ja velkaantuminen ovat ongelmia, joita asiakkaat kohtaavat tässä kestävässä tilanteessa. Asiakkaat tarvitsevat oikea-aikaista ja laadukasta yhteistyötä vuokranantajien ja aikuissosiaalityön suunnalta, jotta asiakkaiden tarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan mahdollisimman tehokkaasti. Kehittämällä yhteistyötä helpotetaan sekä toimijoiden työtä, että asiakkaiden elämäntilanteita.

Asiakkaat saattavat jättää vuokrat maksamatta, koska asunto on Kelan mukaan ylikallis ja kaikki raha menee päivittäiseen elämiseen. Isolla osalla asiakkaita on jatkuvasti etsinnän alla edullisempi, kohtuullisen asumisen rajoihin sopiva asunto, mutta sellaisia ei ole saatavilla. Usein asiakas ottaa yhteyttä aikuissosiaalityöhön saadakseen edullisemman asunnon tai löytääkseen asunnon. Asiakkaille ei kuitenkaan ole tarjolla edullisia asuntoja. Helsingin kaupungin asuntoja hakevat kymmenet tuhannet asiakkaat ja erittäin kiireellisiä asunnonhakijoita on tuhansia.

Neljäs tarve nousee yhteiskunnallisista rakenteista ja hallituksen linjauksista. Pääministeri Sanna Marinin hallitus on ottanut tavoitteekseen poistaa asunnottomuuden Suomesta vuoteen 2027 mennessä ja tämän hallituskauden aikana tavoitteena on puolittaa asunnottomien määrä. (Asunnottomuuden puolittamisen toimenpideohjelma 2020-2022). Toimivalla aikuissosiaalityön ja vuokranantajien yhteistyöllä on mahdollista vaikuttaa asunnottomuustilastoihin ja välttyä tarpeettomilta hädöiltä ja velkakierteiltä, jotka haittaavat jatkossa asumista. Ihanteellista olisi, jos yhteistyötä voitaisiin tehdä jo asunnonhakuvaiheessa ja myös tällä tavalla vähentää asunnottomuutta.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää aikuissosiaalityön ja vuokranantajien välistä yhteistyötä moniammatillisen yhteiskehittämisen keinoin. Sujuvalla yhteistyöllä vuokra-asumisen ongelmia kuten vuokravelkoja ja hädöjä voitaisiin ennaltaehkäistä ja vähentää. Toteutuessaan tavoitteet parantavat vuokralla asuvien asiakkaiden elämänhallintaa ja hyvinvointia, sekä säästävät yhteiskunnan varoja ja resursseja.

2.4 Opinnäytetyöprosessin rakenne

Ideoinnin pohjalta toteutuksen käynnisti Vuosaaren aikuissosiaalityön aikuisten yli 30-vuotiaiden tiimin yhdyskuntatyöntekijä Minna Suoknuuti, joka loi alustavat kontaktit vuokranantajien edustajiin jo ennen varsinaisen opinnäytetyöprosessini alkamista. Myös johtava sosiaalityöntekijä Hanna Koskikallio näytti hankkeelle vihreää valoa ja

harjoitteluni aikana alustimme projektia niin, että aikuissosiaalityön tiimi tapasi vuokranantajien edustajia yksitellen, toistensa toimintatapoihin tutustuen.

Saatuani ohjaavat opettajat hain tutkimuslupaa Helsingin kaupungilta ja sen varmistuttua aloin kerätä aineistoa opinnäytetyöhöni sekä yhteistyöpajaa varten. Hieman ennen yhteistyöpajaa lähetin esihenkilöni välityksellä kyselyn sähköpostitse kaikille yhteistyöpajaan kutsutuille henkilöille (ks. liite 1).

Yhteistyöpajaa ja yhteistyömallin suunnittelua varten sain tilastoportaalista tilastoja Vuosaaren alueen vuokra-asumisen ongelmista Vuosaaren sosiaaliviraston tiedoista vuoden 2020 ajalta. Hyödynsin myös Kelan tilastoja taustatyössäni.

Iltapäivän kestävä yhteistyöpaja (ohjelma, ks. liite 3) järjestettiin 9.3.2021 Teams-ympäristössä. Paja koostui esittelyistä, tilastotietojen esittelystä, kyselyn tuloksien läpikäymisestä, sekä pienryhmätyöskentelystä, joiden tuloksena kukin ryhmä kehitti yhteistyömalli ehdotelman. Lopuksi kävimme yhteisesti läpi kaikkien ehdotelmat ja sen lisäksi aikaa oli vapaalle keskustelulle ja palautteelle.

Yhteistyöpajan jälkeen kokosin ehdotelman yhteistyömallista yhdistämällä pienryhmien työskentelyn ajatuksia, ehdotelmia, kyselyn tuloksia, sekä omaa näkemystäni. Lisäksi yhteistyöpajan ideoinnista syntyi toive yhteistyölomakkeelle, jolla osapuolet voisivat pyytää asiakkailta suostumuksen yhteistyöhön ja tiedonjakoon. Tulen esittelemään tämän mallin, lomakkeen ja opinnäytetyöni työelämässä.

3 Hyvinvointia ja elämänhallintaa moniammatillisen yhteistyön keinoin

Teoreettisena viitekehyksenä kehittämistyölleni ovat moniammatillisuus (Karila & Nummenmaa 2001, Isoherranen 2005), yhteiskehittäminen (Kauppinen, Kesäniemi, Luojus, Lange, & Lönn 2020), sekä hyvinvointi (Ylistön 2009, Törrönen 2016.) ja elämänhallinta (Mäkiranta 2008, Ylistö 2009). Teoriaa tukemassa ovat käsitteet sosiaalityö, asumisneuvonta, vuokravelat, häädöt ja asunnottomuus. Tässä luvussa käyn hieman läpi teoriaa ja avaan näitä käsitteitä.

3.1 Moniammatillinen yhteistyö ja tutkimuksellinen kehittämistyö

Moniammatillisuus käsitteenä tarkoittaa yleisesti sitä, että eri ammattiryhmien edustajat kokoontuvat työryhmiin, joissa he jakavat tietoa ja valtaa. Moniammatillisen työskenteilyn tavoitteena on ryhmänä saavuttaa jotain sellaista johon yksin ei pystyittäisi. Moniammatillisen yhteistyön työn etuna ovat ammattilaisten erilaiset näkökulmat, joiden avulla voidaan löytää ratkaisuja ongelmiin. Näin yhteistyöllä voidaan laajentaa ja täydentää työntekijöiden osaamista. (Karila & Nummenmaa 2001: 75). Tässä opinnäytetyöprosessissa moniammatillisessa vuorovaikutuksessa ovat aikuissosiaalityön edustajista sosiaaliohjaajat, sosiaalityöntekijät ja maksatuksen toimistotyöntekijät, sekä vuokranantajien edustajilta asumisneuvoja ja isännöitsijöitä. Ymmärrys siitä, että moniammatillisuus todellakin voi antaa paljon kehittämistyölle oli itselleni tärkeä oivallus.

Valitsin kehittämistyön keinoksi yhteiskehittämisen, sillä yhteiskehittäminen perustuu eri toimijoiden tasavertaiseen mahdollisuuteen osallistua, aitoon yhteistyöhön ja dialogiin. Yhteiskehittämisen osallistujat sitoutuvat toimintaan, jokainen antavaa ja jokainen saa jotakin. Kaikilla kehittämistyön osallistujilla on samanvertainen oikeus osallistua ja tuoda äänensä kuuluville riippumatta heidän asemastaan organisaatiossa. Tasavertaisen osallistumisen mahdollistamiseksi, osallistujien on hahmotettava laajempi kokonaisuus, jossa he ovat mukana ja heidän oman panoksensa merkittävyys. (Kauppinen & Kesäniemi & Luojus & Lange & Lönn 2020: 5.) Järjestämässäni yhteistyöpajassa kaikilla osallistujilla oli yhtäläinen mahdollisuus vaikuttaa kehittämistyöhön ja jakaa ajatuksiaan riippumatta siitä, oliko kyseessä työharjoittelija, johtavassa asemassa oleva, uusi tai vanha työntekijä.

Isoherranen (2005, 34) kuvaa moniammatillista yhteistyötä pyrkimyksenä eri alojen asiantuntijoiden välillä jonka tavoitteena on ottaa huomioon asiakkaan elämä kokonaisuutena. Yhteistyössä tavoitteena on myös se, että jokaisen alan asiantuntija voi osallistua keskusteluun ja päätöksentekoon sekä tuoda siihen omaa osaamistaan. Yhteisen kielen ja ymmärryksen löytyminen on ensiarvoisen tärkeää tiedon kokoamisessa kokonaisuudeksi. Asiakaslähtöisesti kokonaisvaltaisen tiedon kerääminen tarvitsee jokaisen eri alan asiantuntijan erityisosaamisen, erityistiedon sekä asiantuntijuuden tunnistamisen. Onnistuneesti kootun tiedon saamiseksi oleellisia ovat osallistujien vuorovaikutustaidot ja asiantuntijoiden kyky vastavuoroiseen keskusteluun, sekä eri alojen ja organisaatioiden rakenteiden mahdollistama vastavuoroinen dialogi. (Isoherranen 2005)

Yhteiskehittäminen voi tilanteesta riippuen tarkoittaa erilaisia asioita, mutta usein sillä tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa julkisten palvelujen määrittelemiseen, kehittämiseen ja tuottamiseen osallistuvat sekä perinteiset palveluntuottajat (yritykset ja kolmas sektori) että asiakkaat erilaisissa rooleissa. Tarkemmin yhteiskehittämistä voidaan kuvata lähestymistavaksi, jonka avulla kaksi tai useampi toimija yrittää etsiä ratkaisuja yhteiseen ongelmaan tai tehtävään tietoa vaihtamalla ja jakamalla, sekä jakamalla resursseja, osaamista ja ideoita, jotka lisäävät arvon muodostumista. Käytännössä yhteiskehittämisen ideana on tunnistaa kehittämistarpeet ja työskennellä tavoitteellisesti niiden ratkaisemiseksi yhdessä. Tärkeää on, että kaikilla toimijoilla sama suurempi päämäärä jota kohti he pyrkivät, siitäkin huolimatta, että kukin lähestyy asioita omasta näkökulmastaan ja saattaa hyötyä haasteiden ratkaisemisesta eri tavoin. Yhteiskehittämisen voi nähdä vaiheittain etenevänä prosessina, joka voi tarjota välineitä tulokselliseen eri toimijoiden yhteistyöhön ja asiakaskeskeiseen palvelujen kehittämiseen. Yhteiskehittämisen edellytyksenä on tasavertainen kohtaaminen, se vaatii sinnikkyyttä tutkia ja edetä tuntemattomille alueille, tavoitteiden ja resurssien oikeudenmukaista ja järkevää yhdistelyä, prosessin ohjaamista ja koordinoitua sekä lisäksi aitoa asiakasymppäristöä, jotta pystytään kehittämään ratkaisuja. (Kauppinen & Kesäniemi & Luojus & Lange & Lönn 2020: s 4.)

Monialaisuudella tarkoitetaan (Kokko & Veistilä 2016) eri ammattialojen välistä yhteistyötä. Perinteisimpänä monialaisuuden mallina käytännön sosiaalityössä on ollut yhteistyö terveydenhuollon eri toimijoiden kanssa. Terveydenhuollon toimijoiden lisäksi sosiaalityöllä on pitkät perinteet opetusalan toimijoiden, kirkon, poliisin, työhallinnon, Kelan ja nuoristotoimen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Paikallisesti tapahtuvalla yhteisöllisellä toiminnalla voidaan verkostoitumisen avulla ratkaista hankaliakin yhteisiä haasteita (Möttönen 2014: 12-14). Eri alojen erikoistuneen ja yksilöityneen toiminnan lisäksi tarvitaan palvelujen ja toimintojen koordinoitua ja palveluohjausta (Hänninen 2007). Aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyötä on tutkittu melko vähän Suomessa ja kansainvälisen materiaalin löytäminen aiheesta oli todella haastavaa.

Tyypillistä monialaiselle yhteistyölle on se, että asiakkaiden ongelmien mennessä monimutkaisemmiksi ei yksittäisen alan asiantuntijuus enää riitä, vaan ongelmien ratkaisuun tarvitaan jaettava asiantuntijuutta (Kokko & Veistilä 2016). Näistä lähtökohdista päädyin siihen, että yhteistyöpaja olisi sopiva keino päästä jakamaan asiantuntijuutta ammattilaisten välillä. Valitsin opinnäytetyöni toteutusmuodoksi monimuotoisen opinnäytetyön, jossa yhdistän tutkimuksellista ja kehityksellistä lähestymistapaa tutkimuskäsitteiden käsittelyyn. Kuten tässäkin tapauksessa, yleisestikin tutkimuksellisen kehit-

tämistyön lähtökohdat voivat olla monenlaisia. Lähtökohdat voivat nousta organisaatioiden kehittämistarpeista tai esimerkiksi halusta uudistua tai kehittyä. Tarkoituksena tutkimuksellisella kehittämistyöllä on ratkaista käytännön ongelmia ja lisäksi tuottaa uusia ideoita, käytäntöjä, tuotteita tai palveluita. Kehittämistyö on kuvailevaa ja selittävää, mutta lisäksi se etsii jatkuvasti parempia vaihtoehtoja ja pyrkii viemään asioita myös käytännössä eteenpäin. Tutkimuksellisen kehittämistyön pyrkimyksenä on saada aikaiseksi käytännön parannuksia tai uusia ratkaisuja. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014).

Kuten Vuosaaren alueella, ei aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien tietoisensa tilanteesta ylipäättään ole riittävää ja tämä on yleisestikin suomalaisen palvelujärjestelmän ongelma. Auttajasektorit hoitavat omaa kapeaa tehtäväaluettaan tietämättä juurikaan, mitä toiset toimijat tekevät samanaikaisesti asiakkaiden kanssa. Toimivia verkostotyön käytäntöjä tarvitaan vieläkin enemmän. Moniammatillinen verkostoyhteistyö on haastavaa, sillä sen vaatimukseni on osallistujien asiantuntijuuden lisäksi vuorovaikutustaitojen käyttäminen ja kyvykkyys ratkaista ongelmia yhteisöllisesti. (Kokko ja Vestilä 2016).

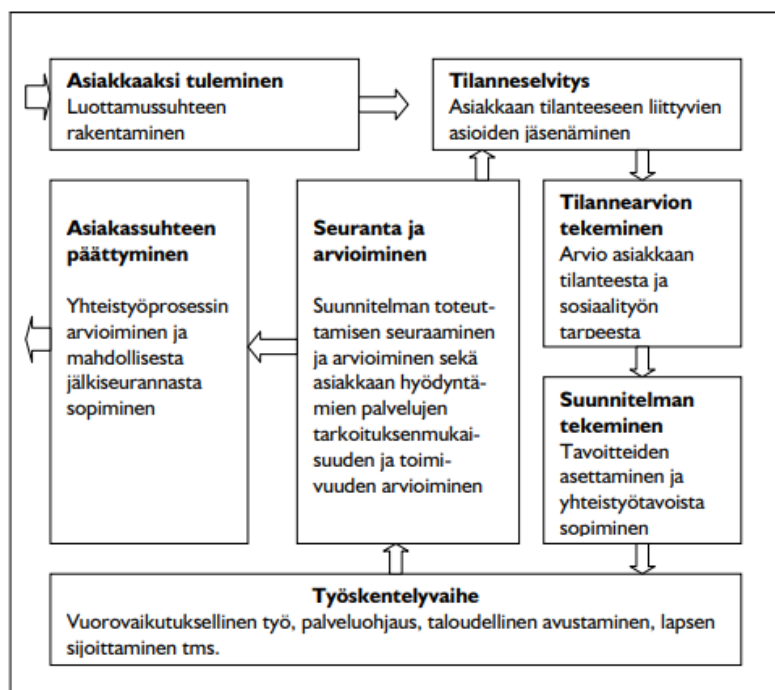
Usein sosiaalityön moniammatillisten verkostojen kohtaamat yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan ongelmat ovat haastavia ja sellaisia, että niihin on vaikea löytää ratkaisuja. Sosiaalisten ongelmien kasaantuminen aiheuttaa sitä, että niiden käsittelyyn tarvitaan pitkäkestoista ja suunnitelmallista työtettä. Sosiaalityön edustajien erityistehävänä moniammatillisissa verkostoissa ja ryhmissä on edistää dialogisuutta ja pitää esillä asiakasnäkökulmaa (Kokko ja Vestilä 2016). Toiveena olisi, että tämäkin aikuisosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö olisi alkua pidemmälle ja suunnitelmalliselle yhteistyölle ja jatkossa myös asiakkaat voitaisiin ottaa osaksi kehittämistyötä.

3.2 Asiakaslähtöisyys ja asiakasprosessi

Asiakaslähtöisyys on sosiaalialan palvelutoiminnan perusta. Asiakaslähtöisyydellä kuvataan organisaatioiden tai yhtiöiden toimintatapoja, joiden pyrkimyksenä on tavoitella asiakkaan osallisuuden tukemista ja hänen huolen pitämistään omasta hyvinvoinnistaan. Asiakaslähtöisyyden toteutumiseksi tarvitaan tietoa asiakkaiden elämäntilanteista, heidän tarpeistaan, kokemusmaailmastaan. Kun ymmärretään ja otetaan huomioon asiakkaan koko elämäntilanne ja hänen omat kokemuksensa lisääntyvät mahdollisuudet asiakkaan osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin. (Kinnunen 2018: 179, 180)

Asiakaslähtöisen palvelun perustana on edetä asiakkaan näkökulmasta dialogisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalityön kentällä asiakaslähtöisyys on kehittynyt ja sitä yritetään jatkuvasti kehittää niin, että asiakkaiden asema olisi mahdollisimman hyvä. Auttamis-suhteessa asiakaskeskeisyys, asiakkaan tuominen tärkeimmälle sijalle toteutuu, kun asiakkaalla ja työntekijällä on tasavertainen, dialoginen suhde. (Kinnunen 2018: 180).

Kallinen-Kräkin & Kärki (2004, 20) jäsentävät aikuissosiaalityön asiakasprosessin seuraavasti: Asiakkuus alkaa asiakkaaksi tulemisesta, ja asiakkuuden alussa on tärkeää luottamussuhteen rakentuminen. Tämän jälkeen on tärkeää selvittää asiakkaan tilanne, ja sosiaalityön tarve, sekä minkälaiset tavoitteet työskentelylle tulisi asettaa ja miten ne voitaisiin saavuttaa. On tärkeää sopia yhdessä asiakkaan kanssa yhteiset pelisäännöt ja tavoitteet joihin asiakas voi sitoutua. Työskentelyvaihe voi sisältää oikeastaan mitä vain riippuen asiakkaan tilanteesta ja tarpeista. Ihanteellisessa tilanteessa asiakastyön suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan. Näitä vaiheita seuraa asiakassuhteen päättymisen mikäli asiakkaalla ei ole enää tuen tarvetta, tarvittaessa voidaan sopia jälkiseurannasta.

Kuva 2 Asiakastyön prosessin vaihekuvaus. Kallinen-Kräkin & Kärki 2004.

3.3 Sosiaalityö

Sosiaalityön erityisenä yhteiskunnallisena velvoitteena on parantaa sellaisten ihmisten elämäntilannetta, jotka elävät hankalissa oloissa tai tarvitsevat tukea selvitäkseen haastavista elämäntilanteista. Sosiaalityö on instituutio, joka pohjautuu ihmisten perusoikeuksiin ja kiinnittää huomionsa erityisesti ihmisten yhdenvertaisuuteen yhteiskunnassa ja heidän oikeudenmukaiseen kohteluunsa. Sosiaalityö on tieteenala ja ammatillista toimintaa, jonka tehtävänä hyvinvointiyhteiskunnassa on yhtenäistää toimintavapauksia sekä suojella vaikeissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä ja luoda heille tulevaisuuden näköaloja. (Törrönen 2016.)

Ihmisten lähellä toimimisen lisäksi sosiaalityön tehtävänä on ihmisiltä saadun tiedon avulla pyrkimys muuttaa ja vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin niin, että ne muuttuvat oikeudenmukaisemmiksi ja yhdenvertaisemmiksi kaikkia kansalaisia kohtaan. (Törrönen 2016). Sosiaalityön tarkoituksena on hyvinvoinnille epäsuotuisten elämäntilanteiden ja olosuhteiden parantaminen asiakaskohtaisesti sekä yhteiskunnallisesti. (Pohjola 2011).

Anneli Pohjola (2016) kirjoittaa, että Eskolan (1981) mukaan sosiaalityön eettisenä periaatteena on tukea erilaisin keinoin ihmisiä, jotka kohtaavat vaikeuksia esimerkiksi syrjäytymisen, köyhyyden ja pidempiaikaisten toimeentulo-ongelmien tai velkaantumisen, työttömyyden, asunnottomuuden, etnisen taustan tai rikoksiin ajautumisen vuoksi. Taustalla voivat olla perheessä tapahtuvat muutokset kuten ero, riitaisuus, sairastuminen, mielenterveysongelmat, yksinäisyys, vammaisuus tai erilaiset riippuvuudet kuten päihderiippuvuus ja sen seurauksena päihteiden hallitsematon käyttö, väkivallan uhriksi joutuminen, jokin muu elämän tasapainoa pidempään horjuttava tekijä tai kriisi. Usein ongelmat synnyttävät uusia ongelmia, kasautuvat vaikeudet seuraavat toisiaan ja kietoutuvat yhdessä päällekkäin ja limittäin. Haasteena on ongelmien sinnikäs pysyvyys, joka erottuu usein niiden pitkinä, kroonistuneina varjoina elämän eri vaiheissa, pitkäaikaisina asiakkuuksina sosiaalityössä tai ongelmakimppujen kuten syrjäytymisen sosiaalisena periytymisenä myös sukupolvien yli. (Pohjola 2016).

Sosiaalityön kohteena ovat yksilön ja hänen ympäristönsä erilaiset haasteet, jotka vaarantavat yksilön hyvinvointia. Sosiaalityö tavoittelee yhdessä asiakkaan kanssa hänelle parempaa aineellista, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja siihen sisältyviä vuorovaikutussuhteita. Sosiaalityön ammatillaisen yhteiskunnallisena velvollisuutena korostuu asiakkaiden hyvinvoinnin edistäminen ja turvaaminen. (Niemelä, Vastavuoroinen sosiaalityö, 2016). Yksi sosiaalityön keskeinen tehtävä on tehdä itsensä tarpeettomaksi.

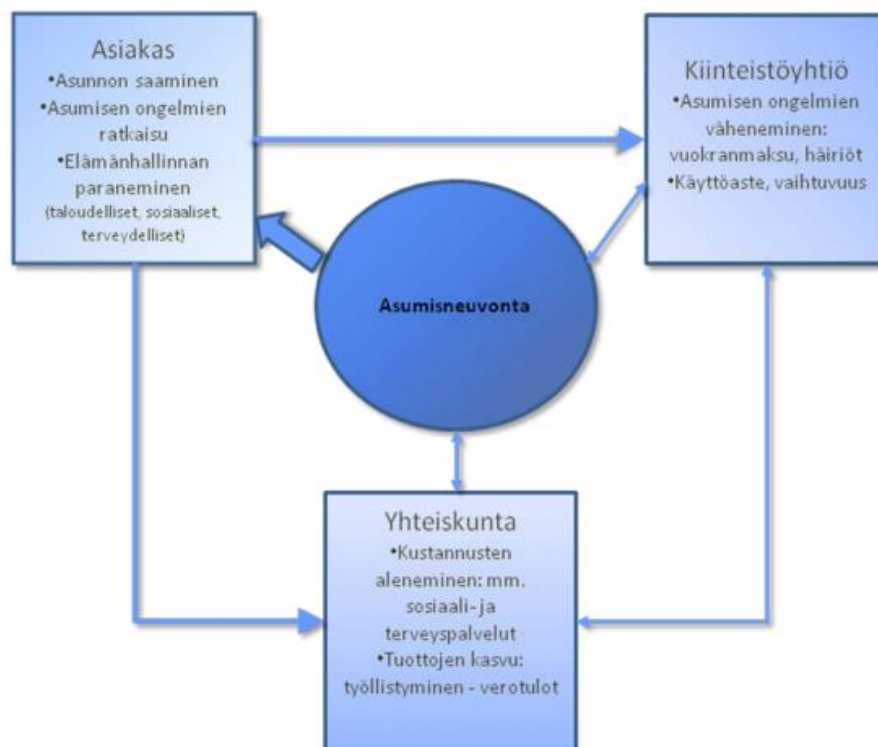
Tavoitteena on auttaa ihmisen auttaa ihmisen pois sosiaalityön asiakkuudesta kohti muita yhteisöjä kuten työyhteisöihin, asuinyhteisöihin tai harrastusten pariin tai ihan-teellisesti jokaiseen näistä. (Eräsaari 2016).

Sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmä lainsäädäntöineen ja toimintatapoineen luo ymmärryksen ja reunaehdot käytäntöihin ja mahdollisuuksiin, jotka ammattilaisilla ja asiakkailta on käytettävissään työskentelyssään. Sosiaalityölle ja sosiaalipalveluiden järjestämiselle ovat 2010-luvulla ominaisia hajanaiset palveluprosessit ja palveluiden tuotteistaminen tarkasti määritellyiksi erillisiksi palveluiksi, joita asiakas voi saada täyt-täessään palvelun saamiselle määritetyt ehdot. On todennäköistä ja toivottavaa, että sosiaali- ja terveysalan moniammatillinen, monialainen ja monitieteinen yhteistyö li-sääntyy, kun sosiaali- ja terveysalan uudistukset saavat muotonsa ja palveluntuottajien muodostamat hybridit lisääntyvät. Toimintalähtöisesti, dialogisesti ja kohtaavasti tapah-tuva vuorovaikutus toimintatapoina auttavat kokoamaan hajanaisuutta ja moninaista asiantuntijuutta. (Hänninen ja Poikela 2016)

3.4 Asumisneuvonta

Asumisneuvonta on palvelu, jonka tavoite on asumiseen liittyvien ongelmien ennaltaeh-käiseminen ja ratkaiseminen. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi vuokratästit, häädöt ja asumishäiriöt. Asumisneuvojan työhön kuuluu asukkaiden neuvominen, heidän opastamisensa erilaisissa asumisen asioissa sekä asukkaiden kannustaminen siihen, että he ottaisivat itse vastuuta asuntojen ja asuinalueen viihtyvyydestä ja kunnosta. Asumisneuvonnan pyrkimyksenä on puuttua nopeasti erilaisiin asumisen ongelmiin. Asumisneuvojan työn yksi keskeisin tavoite on vuokranmaksuun liittyvien ongelmien ja erilaisten asumiseen liittyvien häiriökäyttäytymisten vähentäminen ja ennaltaehkäisemi-nen. Työllä pyritään häätöjen vähentämiseen ja asukkaiden viihtyvyyden parantami-seen. Toivottavaa olisi, että asumisneuvonnan avulla asukkaiden asuminen voitaisiin turvata. (Storhammar & Itkonen 2012).

Storhammarin ja Itkosen (2012, 18.) toteuttamassa tutkimuksessa syyt asumisneuvon-taan hakeutumiselle yleisimmästä vähiten yleiseen olivat asunnottomuus, asunnon-haku, asunnonvaihto, vuokranmaksuongelmat, häiriöt, neuvonta-apu ja puuttuva tieto.

Kuva 3. Asumisneuvonnan toimenpiteiden (toivotut) vaikutukset. Storhammar & Itkonen 2012.

Storhammarin ja Itkosen (2012) mallinnuksen mukaisesti asumisneuvonta on yhteydessä asiakkaaseen asiakkuuden eri vaiheissa, kiinteistöyhtiöön työntekijänä ja asuminen ongelmien ratkaisijana ja vähentäjänä sekä yhteiskuntaan kustannuksia alentavasti ja asiakkaita työllistävästi. Tässä on siis kyse asumisneuvonnan toimenpiteiden toivotuista vaikutuksista ihanteellisessa tilanteessa.

Asunto ensin -hankkeen asumisneuvontakyselyn yhteenvetoraportilla (Verkostokehittäjät 2020) on vedetty yhteen asumisneuvonnan yhteiskunnallinen ja rakenteellinen merkitys sekä asumisneuvonnan tehtäviä, hyötyjä ja seurauksia. Raportti on tehty ARA:n vuonna 2019 teettämän selvityksen sekä kyselyn perusteella. Kyselyssä pyrittiin saamaan vastauksia mahdollisimman laajalla skaalalla eri toimijoiden asumisneuvonnasta julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Yhteenvedon perusteella asumisneuvojilla on tärkeä rooli etenkin asiakkaiden ohjaamisessa lakisääteisiin, heille kuuluviin palveluihin, joihin he eivät osaisi itse hakeutua.

Raportti (Verkostokehittäjät 2020) esittelee asumisneuvonnan monimuotoisuutta, ja asumisneuvonnan sisältöjä. Se esittelee asumisneuvonnan yhteistyötä muiden toimijoi-

den kanssa sekä asumisneuvonnan seurantakeinoja. Raportti ja sen tulokset ovat mielenkiintoisia suhteessa omaan aiheeseeni, sillä siinä on haastateltu useiden eri toimijoiden asumisneuvoja. Vaikka tiesinkin, että asumisneuvojan toimenkuva saattaa vaihdella paljonkin eri työnantajatahojen välillä, olin silti yllätynyt siitä, miten paljon eroja heidän työssään on. Riippuen vuokranantajatahosta asumisneuvojan työnkuvaan voi kuulua kaikenlaista vuokravelkaongelmien selvittelyistä asumishäiriöihin. Toisilla vuokranantajilla taas asumisneuvojan työhön ei kuulu lainkaan asiakkaan tukeminen hänen talousasioissaan, vaan heidän päämääränään on asiakkaiden asumisen tukeminen kuten neuvonta pyykkituvan käytössä ja jätteen lajittelussa, sekä asuntojen kunnossapitoon liittyvät asiat.

Eri toimijoiden asiakasryhmät vaihtelevat merkittävästi ja tästäkin syystä asumisneuvonta näyttäytyy erilaisena asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Usein asumisneuvonta on kunnissa osana aikuissosiaalityötä. Se, että asumisneuvonta on vahvasti osa aikuissosiaalityötä vain vahvistaa ajatusta siitä, että aikuissosiaalityön ja asumisneuvojen välillä tulisi olla huomattavasti enemmän ja laadukkaampaa yhteistyötä kuin mitä tällä hetkellä on. Olisi kaikkien etu, että välttäisiin päällekkäisen työn tekemiseltä, tai että oletetaan toisen osapuolen hoitavan asiat kuntoon sellaisin seurauksin, että asiakas jää ilman tukea. Kun aikuissosiaalityö ja asumisneuvojat tuntevat ja ymmärtävät toistensa työkentät, on mahdollista toteuttaa sujuvampaa ja laadukkaampaa yhteistyötä.

3.5 Erilaiset asumisen haasteet

Storhammarin & Itkosen (2012, 26) tutkimuksen mukaan suurimmat asumisen ongelmiin johtavat syyt ovat työttömyys, terveydelliset tekijät ja erilaiset ihmissuhdeongelmat. Eri elämänalueiden ongelmat kasaantuvat usein ja näin ollen ne nousevat esiin myös asumisen ongelmina. Sama näkyy vahvasti myös toteuttamani kyselyn vastauksissa sekä työntekijän roolissa aikuissosiaalityössä.

Vuokravelka nousee esiin yhtenä eniten työllistävästä asumisen haasteista ainakin Vuosaaren aikuissosiaalityön aikuisten tiimissä. Vuokravelkaa syntyy, kun vuokra jää maksamatta kokonaan tai osittain. Vuokravelat ovat yleisiä vuokra-asumisen ongelmia aiheuttavia tekijöitä. Usein vuokravelkaa kertyy seurauksena jostakin elämäntilanteesta tapahtuneesta muutoksesta. Asiakkaalle on saattanut tulla yllättävä suuri meno, esimerkiksi sairaalalasku, jonka vuoksi vuokra on jäänyt maksamatta. Toisinaan asiakkaan toimintakyky ja elämänhallinta on laskenut, eikä hän siksi kykene hoitamaan raha-asioitaan. Usein asiakkaiden taloudenhallinnalliset taidot voivat olla riittämättömiä

tai vuokra voi jäädä myös maksamatta liiallisen päihteiden käytön seurauksena. Vuokralaisen voi olla hankala ymmärtää, että vuokranantajan näkökulmasta vuokralainen on kuitenkin vastuussa vuokrasta kokonaisuudessaan. Vaikka Kela maksaisikin asumistukea tai toimeentulotuen asumismenojen osuuden vuokranantajalle, on silti asiakkaan vastuulla koko vuokra, ei pelkästään sen omavastuuosuus. (Asumisneuvonnan opas 2019.)

Sekä pääkaupunkiseudulla, että muualla Suomessa on noudatettu jo pidempään kunnan sosiaaliseen asuntotuotantoon kuuluvien asuntojen jakamisen käytäntöä, että henkilöille tai perheille, joilla on vuokravelkaa ei myönnetä kunnan vuokra-asuntoa. Edellisten vuokratien tulee olla maksettuna ensin. Vuokravelka muiltakin tahoilta kuin kunnalta estää asunnonsaannin. Myös yleishyödylliset rakennuttajat ja asunto-osuuskunnat noudattavat samanlaista käytäntöä asuntojen jakamisessa. (Liukkonen 2010). Maksamattomat vuokrat ja vuokravelat eivät haittaa asiakkaiden asumista vain väliaikaisesti, vaan niillä voi olla pidempikantoinenkin vaikutus heidän elämiinsä.

Häädöt ja häätöuhka ovat jatkuvasti uhkana lukuisille aikuissosiaalityön ja vuokranantajien asiakkaille. Yleensä vuokranantaja tai tämän edustaja laittaa häätöprosessin viireille. Häädön viireille laittamisen jälkeen on kolme vaihtoehtoista seurausta. Häätö perutaan, asiakas muuttaa pois tai häätö menee toimeenpanoon. Häätöprosessin alussa vuokranantaja tai hänen edustajansa hakee käräjäoikeudelta perusteen häädölle. Yleensä käräjäoikeuden päätös on yksipuolinen, ja tämän jälkeen asian toimeenpano siirtyy ulosottoviranomaisille. Ulosottoviraston tehtävänä on toimittaa häätöhakemus asianomaisten tiedoksi, yleensä päävuokralaiselle. Jos se taho, joka on häätöä hakenut, suostuu vielä neuvottelemaan ja mahdollisesti jopa perumaan häädön, tällöin vuokralaisella mahdollisuus sovituksessa ajassa maksaa vuokravelka kokonaisuudessaan. Jos vuokralainen ei maksa tai ei pysty maksamaan velkoja, eikä suostu vapaaehtoisesti muuttamaan pois, tätä seuraa häätö ja sen toimeenpano. (Kettunen 2010).

Asiantuntijahaastattelujen mukaan suurin osa kaikkien häätöjen lukumäärästä tapahtuu ilman, että tarvitsee käynnistää virallinen häätöprosessi. Näissä tapauksissa vuokralaisen annetaan ymmärtää, että vuokrasuhdetta ei voida enää jatkaa, ja jos vuokralainen ei ole ymmärtäväisinään puhetta, virallinen häätöprosessi käynnistetään. Häätötilastoissa eivät näy häädöt joiden häätöprosesseja ei ole käynnistetty. Haastateltavat käyttivät ulospuhumisen termiä, jolla he tarkoittavat vuokranantajan edustajien ja asukkaiden välistä keskustelua, jolla asukkaalle tehdään selväksi, että tämän olisi parempi

muuttaa ilman, että siihen tarvittaisiin häädön virallista toimeenpanoa. Näissä tapauksessa asukkaan rekisteri pysyy puhtaana eikä siihen tule häätömerkintää, joka voisi vaikeuttaa asukkaan asunnon saamista tulevaisuudessa. (Kettunen 2010).

Salovaara ja Muttilainen (2004) tutkivat asuntohäätöjä 2000-luvun Suomessa. Tutkimus toteutettiin tutkimalla ulosoton rekisteritietoja sekä hyödyntämällä vuokrasuhteen osapuolien kokemustietoa. Tutkimusraportti tarkastelee häätötilanteiden yleisyyttä, häätöuhan kohteeksi joutuneiden henkilöiden taustoja, sekä eri osapuolten kokemuksia ja käsityksiä häätötilanteiden syntymisestä ja ratkaisemisesta. Tutkimus (Salovaara & Muttilainen 2004) perustuu ulosottorekisterin tietoihin häätöasioista, vuokranantajille suunnattuun kyselyyn sekä asukkaiden haastatteluihin. Tutkimus on laaja ja sen taustalla on suuri joukko toimijoita, rahoittajia sekä ohjausryhmä. Tämä tutkimus on edelleen ajankohtainen ja se oli ensimmäinen häätöjen tai häätöuhkatilanteiden syitä ja seurauksia käsittelevä tutkimus Suomessa. Salovaaran ja Muttilaisen (2004: 93-98) johtopäätökset tutkimuksen perusteella olivat seuraavia: ulosottoon saapuneiden häätöasioiden määrä lähes kaksinkertaistui lamavuosina 1990-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Vuoteen 2003 mennessä ne ovat lisääntyneet enää noin kymmenesosan. Tutkimuksen tulokset vahvistivat, että häätöuhkatilanteeseen joutuneista vain yksi kolmasosa on yksin asuvia miehiä. Aineiston mukaan häädettävät ovat yllättävän monivivahteinen porukka. Tämä kumoaa myyttiä yksinäisistä syrjäytyneistä miehistä. Positiivinen tulos oli, että ulosottoon edenneistä häätöasioista vain joka viides johtaa asukkaan häätöön. Häädön sijaan häätöuhkatilanne oli ratkennut asukkaan muuttamisella tai asian peruuttamisella.

Omaa opinnäytetyötäni tukemassa on tutkimuksen tulos siitä, että häätöuhkatilanteet johtuvat pääosin asiakkaiden maksuvaikeuksista, harvoin muista syistä kuten häiritsevistä käyttäytymisistä. Ulosoton mukaan vain 6% häädettävistä ei ole lainkaan vuokravelkaa. (Salovaara & Muttilainen 2004: 95).

Vuokranantajien mukaan juuri mahdollisimman aikainen puuttuminen vuokralaisten ongelmiin ehkäisee tehokkaimmin häätötilanteiden syntymistä. Kuitenkin vuokranantajien mielestä ongelmien syntyyn voidaan vaikuttaa jo asukasvalinnalla ja sen kriteerien määrittelyllä esimerkiksi tarkistamalla mahdollisten vuokralaisten luottotiedot ja asettamalla oikeanlaiset tulorajat asukkaille. Muita keinoja häätöjen estämiseen olivat heidän näkemyksensä mukaan: asennekasvatus, neuvonta raha-asioiden hoitamisessa, asuminen neuvonta, tuettu asuminen ja viranomaisten välisen yhteistyön lisääminen. Vuokranantajien mielestä heidän omat keinonsa häätötilanteiden torjumiseen ovat tehok-

kaimpia asiakkaiden maksuvaikeuksiin. Yleensä moniongelmaisten asukkaiden haasteiden selvittäminen edellyttää sitä, että viranomaiset puuttuvat asiaan. (Salovaara & Muttilainen 2004: 96) Salovaaran ja Muttilaisen tutkimuksen tulokset tukevat opinnäytetyöni tavoitteita ja kehittämistyön tarpeita. Aikuissosiaalityön ja vuokranantajien yhteistyöllä ja sen toimivuudella on merkitystä.

Asukkaiden haastatteluiden perusteella häätöuhkatilanteet vaihtelevat lyhytaikaisista talousvaikeuksista pitkäkestoisiin sosiaalisiin ongelmiin. Haastatteluiden perusteella taloudellisten vaikeuksien takia häätöuhan alla olleet olivat saaneet asumisasiansa kuntoon tavalla tai toisella, mutta häiriökäyttäytymisen vuoksi häätöuhan alla olleilla oli vaikeuksia löytää uutta asuntoa. Heillä korostui moniongelmaisuus ja esimerkiksi päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat. (Salovaara & Muttilainen: 96).

Kakkuri (2020) selvittää haastateltavien näkemyksiä, mikä heidän mielestään aiheuttaa häätöjä ja miten häätöjä voitaisiin estää ja asumista turvata. Hänen tutkimusmenetelmänsä oli haastattelu ja hän haastatteli kahdeksaa sosiaalialan ammattilaista, joiden joukossa oli myös asumisneuvoja. Kakkuri (2020) toteaa, että hänen tutkielmansa tulosten perusteella häätöjä aiheuttavat useat eri tekijät. Näitä tekijöitä olivat esimerkiksi toimintakyvyn ja tiedon puutteet, taloudenhallinnan taitojen puutteet, elämänhallinnalliset ongelmat, oman aktiivisuuden puute, heikko motivaatio ja elämässä tapahtuvat yllättävät kriisitilanteet. Hän kertoo, että häätöjä aiheuttavia tekijöitä paikannetaan myös Kelan toimintaan, ja joissakin tapauksissa häätöuhkatilanteiden syntymisessä ollaan nähty syy Kelan käytänteissä. Kelan vuonna 2017 tapahtuneen perustoimeentulotuen siirron ollaan nähty olevan yhtenä syynä häätöjen taustalla, ja ollaan uskottu tämän olevan myös vuoden 2017 kasvaneisiin häätömääriin. Yksi häätöjä aiheuttava tekijä on nyky-yhteiskunnan tila ja asenteet. (Kakkuri 2020)

Vuosaaren alueella on paljon asunnottomia ja sen vaikutus näkyy voimakkaasti myös aikuissosiaalityössä. Asunnottomuus ja asunnottomuuden uhka, kuten edellisessä kappaleissa käsitellyt häädöt ovat myös uhkana vuokra-asumisen ongelmista kärsiville asukkailla. Vuosaaren alueella oleskelee ja asioi lukuisa määrä asunnottomia tai asunnottomuushan alla eläviä asiakkaita. Asunnottomaksi määritellään henkilö, joilla ei ole omaa asuntoa (vuokra- tai omistusasunto) ja joka elää 1.) ulkona, porraskäytävissä tai ensisuojuissa, 2.) asuntoloissa tai majoitusliikkeissä, 3.) asumispalveluyksikössä, kuntouttavassa yksikössä, sairaalassa tai muussa laitoksessa, sekä 4.) tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi. (ARA 2021). Asunnottomuus ei ole kenenkään ominaisuus vaan se on tilanne ja olosuhde henkilön elämässä. Asunnottomuus on ongelma yhteiskunnassa, jonka perimmäisinä syinä ovat eriarvoistuminen,

suhdannevaihtelut taloudessa, kaupungistuminen ja väestönkasvu. Asunnottomuus on merkki valtion epäonnistumisesta ihmisoikeuksien turvaamisessa (Vva ry 2021).

Vuoden 2020 marraskuussa Suomessa oli 4341 asunnotonta. Helsingissä asunnottomia oli 1534. ARA:N (2021) mukaan kaksi kolmasosaa asunnottomista majoittuu tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona. Vajaa viidesosa asunnottomista yöpyy ulkona, porrashuoneissa, ensisuojuissa ynnä muissa sellaisissa. Noin 10% asunnottomista majoittuu asuntoloissa tai majoitusliikkeissä ja noin 8% laitospaikoissa yksiköissä. (ARA 2021).

Suomen perustuslaissa on mainittu kansalaisten oikeudeksi liikkumisvapaus, joka antaa jokaiselle oikeuden valita asuinpaikkansa itse ja liikkua maassa vapaasti. Mikäli henkilö ei kykene itse elättämään itseään, on hänen oikeutensa saada toimeentulonsa yhteiskunnalta. Perustuslaki takaa myös jokaisen kotirauhan ja määrittelee jokaisen omaisuuden olevan turvattu, näistä olisi pidettävä kiinni. Julkisella vallalla on velvoitus edistää kaikkien oikeutta asuntoon ja tukea jokaisen mahdollisuutta omatoimiseen asumiseen. Jokaisen tulisi olla perustuslain mukaan yhdenvertainen tämän lain edessä. (Suomen perustuslaki 731/1999, 6§, 9 §, 10 §, 15 §, 19 §.) (Kakkuri 2020). Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus mainitsee samankaltaisia tavoitteita asuinpaikan valitsemisesta, riittävästä toimeentulosta, yhdenvertaisuudesta ja henkilökohtaisesta turvallisuudesta. (Universal declaration of human rights 2021).

Vaikka perustuslain 19 §:n mukaan julkisen vallan tehtävä on edistää jokaisen kansalaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä, ei se takaa sitä, että julkinen valta, etenkin kunnat ja valtio, olisivat velvollisia järjestämään kaikissa olosuhteissa asumisen turvan sellaisille kansalaisilleen, joilla on haasteita asumisen kanssa. Asumisen edistämiseen on kuitenkin pyrittävä. Asumisen turvaamiseen liittyy usein taloudellisia asioita, esimerkiksi vuokratilat ovat merkittävä tekijä ja uhka asumisen turvaamiselle. Vuokratilat ovat yksi harkinnanvaraisen toimeentulotuen päätöksenteon suurimpia tuen tarpeita. Asuminen tulisi turvata jo yksinään ihmisarvoisen elämän vuoksi, mutta sitä edellytetään esimerkiksi myös työssäkäynnin edellytyksenä. Lapsiperheiden asumisen puutteet voivat johtaa lastensuojelun asiakkuuteen. Silloin, jos lastensuojelun tarve johtuu oleelliselta osin toimeentulon riittämättömyydestä, asumisolojen puutteellisuudesta tai asunnon puutteesta, tai jos edellä mainitut asiat ovat oleellisesti estävänä tekijänä lapsen ja perheen kuntoutumiselle, tulisi kunnan ilman viivytyksiä järjestää riittävä taloudellinen tuki sekä korjata asumiseen ja sen oloihin liittyvät vajeet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto (Liukkonen 2010).

Oikeastaan kuka vain voi jäädä asunnottomaksi, siltikin asunnottomuuden riski näyttäyty hyvin eri tavoin eri ihmisten elämässä. Riski jäädä asunnottomaksi on suurempi esimerkiksi seuraavista syistä: pienituloisuus, maahanmuuttajataustausta sekä päihde- ja mielenterveysongelmat. Suurissa kasvavissa kaupungeissa korkeat vuokrat ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute synnyttävät asunnottomuutta. Pelkästään korkea vuokra voi aiheuttaa sen, että kuukausittain osa vuokrasta jää maksamatta, mikä voi loppujen lopuksi johtaa siihen, että menettää asuntonsa. Yleinen syy asunnon menettämisen taustalla voi olla esimerkiksi kriisi, avioero tai avoero, työttömyys tai työttömäksi jääminen, sairaudet tai sairastumiset tai perheenjäsenen kuolema. Kriisitilanteen kohdatessa pienituloisilla ihmisillä, joilla ei ole säästöjä ei ole juurikaan pelivaraa. Yleensä paremmin toimeentulevilla on säästöjä ja tulojensa ansiosta heillä on mahdollisuus järjestää asumisensa eri tavoin. Asunnottomuutta maahanmuuttajien joukossa selittää muun muassa muuhun väestöön verraten heikompi sijoittuminen työmarkkinoilla, matalamat tulotasot, asuminen pääosin vuokralla, sekä yksityisten vuokra-asuntomarkkinoiden syrjivä vuokraaminen. (Vvary 2021).

Keväällä 2019 Sanna Marinin hallitus kirjasi ohjelmaansa: asunnottomuus tulisi puolittaa vuoteen 2023 mennessä ja poistaa vuoteen 2027 mennessä. Hallituksen aikomuksena on lisätä asuntorakentamista kasvavissa kaupungeissa ja esimerkiksi tukea ARA-asuntotuotantoa. Alueilla, joissa väestö vähenee, on pyrkimyksenä tukea purkuavustusta. Erityisryhmien asumisratkaisuja tukemiseen panostetaan ja heidän asumistaan pyritään edistämään, näitä ryhmiä ovat: opiskelijat, ikääntyneet ja muistisairaat sekä kehitysvammaiset ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujat. Asumisneuvonnan järjestämisestä on tarkoituksena tulla lakisääteistä. (Vvary 2021).

Asunto puolto käytötutkimuksen (Peltonen 2016) tulokset ovat mielenkiintoisia. Siinä Peltonen tutki Espoon kaupungin asuntojen ja aikuissosiaalityön yhteistyötä tuloksellisuuden näkökulmasta. Vaikka toimijat olivat sopineet yhteistyöstä ei se silti ollut saumatonta. Lopputulema oli, että vain kolmannes asuntopuollon saaneista oli asutettu puoltojen loppuessa Espoon kaupungin asuntoihin. Tutkimus ja sen tulokset herättävät ajatuksia suhteessa omaan kehittämistyöhöni. On harmillista lukea Pelkosen tutkimuksen tuloksia, sillä vaikka tahot olivat sopineet yhteistyöstä, ei se silti ollut toimivaa. Tutkimuksen tulokset pistävät miettimään, että vaikka yhteistyölle olisi luotu pohja, miten huolehtia sen toimivuudesta käytännössä.

Asunto ensin 2.0 (2020) raportti antaa ehdotuksen asunnottomuustyön pohjaksi 2020-luvun Suomessa. Raportti on muutoslaboratoriotyöryhmän kirjoittama ja koostama ja

sen toiminnasta vastasi professori Annalisa Sannion johtama Tampereen yliopiston tutkijaryhmä. Raportissa käydään läpi ehdotuksen tuottamisen prosessi ja tarkoitus. Raportilla käydään läpi asunnottomuustyön lähihistoriaa, nykyhetkeä sekä tulevaisuuden tavoitteita. Tärkeiksi teemoiksi raportissa nousevat asuntojen saatavuuden vahvistaminen, vaativimpien asiakkaiden asuminen ja palvelut, työtoiminta ja arjen mielekäs tekeminen, asunnottomuuden ennaltaehkäisy, asunnottomuuden riskien varhainen tunnistaminen ja asumisen turvaaminen, päihde-, mielenterveys-, terveys-, ja asumispalveluiden integraatio Asunto ensin- periaatteen pohjalta, asumissosiaalinen työ kuntien ja kuntayhtymien rakenteisiin sekä ehdotuksen hyödyntäminen.

Pääteemat, jotka raportissa (Asunto ensin 2.0 2020) nousevat esiin ovat samoja joiden kanssa sekä aikuissosiaalityö, että asumisneuvonta tekevät töitä, toisinaan enemmän ja joskus vähemmän. Rakenteelliset muutokset esimerkiksi kohtuuhintaisten asuntojen määrissä, vuokrien suuruuksissa, tuettujen asuntojen määrissä, asunnottomille järjestettävien palveluiden määrissä, talousneuvonnan ja asumisneuvonnan järjestämisessä voivat vaikuttaa suuresti asunnottomuustyöhön. Osa aikuissosiaalityön asiakkaista on asunnottomia ja monet ovat jatkuvasti asunnottomuuden uhan alaisina. Usein asiakkaat luulevat, että sosiaalitoimi voi järjestää heille halvemman asunnon tai kirjoittaa asuntopuollon kaupungin asunnoille ja näin edesauttaa asunnon saantia. Kuitenkaan Helsingissä ei asia näin ole, kohtuuhintaisia asuntoja on tällä hetkellä hyvin vähän tai ei lainkaan saatavilla. Lisäksi osalla asiakkaista luottohäiriömerkintä vaikeuttaa asunnon saantia. Kaupungin asuntojen asuntojonossa on kymmeniä tuhansia ihmisiä ja erittäin kiireellisiäkkin jonottajia on lukuisa määrä. Vasta hiljattain sosiaalitoimen työntekijät saivat käyttöönsä virallisen asuntopuoltolomakkeen jonka avulla saattaa olla mahdollista vaikuttaa siihen, että asiakas saisi asunnon nopeammin.

3.6 Hyvinvointi ja elämänhallinta

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävän tavoitteena on asiakkaiden hyvinvoinnin ja elämänhallinnan vahvistaminen ja tukeminen. Pyrkimyksenä on työntekijöiden työn sujuvoittaminen, mutta tärkeimpänä tavoitteena on kuitenkin asiakkaiden aseman parantaminen heidän hyvinvointinsa ja elämänhallintansa tukemisen keinoin. Seuraavissa luvuissa avaan hyvinvoinnin ja elämänhallinnan käsitteitä suhteessa opinnäytetyöhöni.

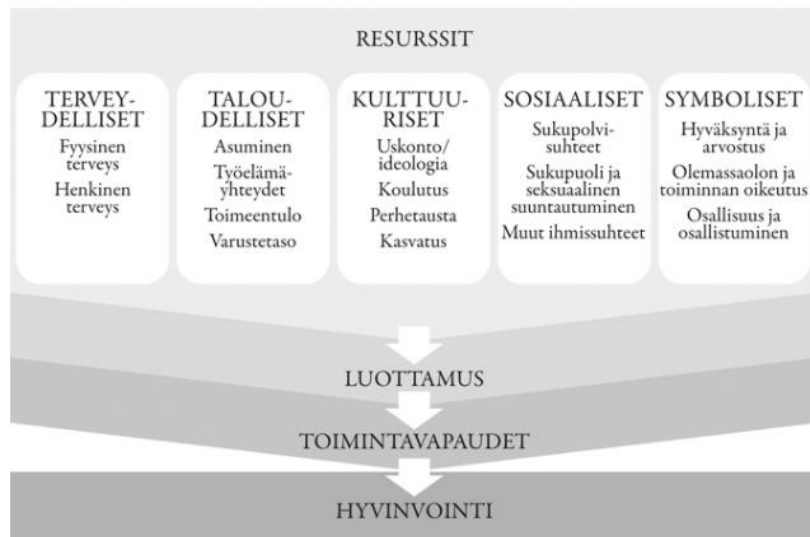
3.6.1 Hyvinvointi

Yksi opinnäytetyöni tavoitteista on tukea ja vahvistaa asiakkaiden hyvinvointia, joten on tärkeää ymmärtää mitä käsitteellä hyvinvointi tässä yhteydessä haetaan ja tarkoitetaan.

Hyvinvointia voidaan määritellä monella eri tavalla ja olen nyt valinnut tähän muutaman erilaisen näkökulman.

Ylistön (2009) mukaan hyvinvointi ei tiivisty yhteen määritelmään tai mittariin. Hänen mukaansa hyvinvointi rakentuu mitattavissa olevista elintasoja kuvaavista tekijöistä, mutta hyvinvoinnilla on myös subjektiivinen ulottuvuus. Elintason ja subjektiivisen hyvinvoinnin välillä nähdään positiivinen yhteys, mutta hyvinvoinnin määrä ei kuitenkaan enää lisäännä automaattisesti elintason noustessa tietyn rajan yläpuolelle. THL (2021) mukaan hyvinvoinnin osatekijät voidaan yleensä jakaa kolmeen. Osatekijät ovat terveys, materiaallinen hyvinvointi sekä koettu hyvinvointi ja elämänlaatu. Hyvinvointiin kuuluu sekä yksilön, että yhteisön hyvinvointi. THL (2021) määrittelyssä yhteisön hyvinvointiin vaikuttavia asioita ovat esimerkiksi asuinolot ja ympäristö, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo. Yksilön hyvinvointiin taas vaikuttavat asiat kuten sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus sekä sosiaalinen pääoma. THL (2021) liittää käsitteen elämänlaatu hyvinvoinnin käsitteen rinnalle. Koettua hyvinvointia mitataan usein elämänlaadulla. Asioita, jotka vaikuttavat elämänlaatuun ovat muun muassa terveys, materiaallinen hyvinvointi, odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto sekä mielekäs tekeminen. (THL 2021).

Erik Allardt määrittelee elintasoja ja subjektiivista hyvinvointia having, loving ja being -käsitteiden avulla. Having on yhtä kuin elintaso, koska se kattaa ihmisen tulojen, asunon, työllisyyden, koulutuksen ja terveyden kaltaiset hyvinvoinnin osatekijät. Loving ja being keskittyvät hyvinvoinnin subjektiivisiin tekijöihin. Loving kuvaa sosiaalisia suhteita, esimerkiksi perhe- ja ystävyys-suhteita. Being eli itsensä toteuttaminen on arvontuntoa, korvaamattomuutta ja mielenkiintoisia elämän sisältöjä koskeva hyvinvoinnin osatekijä. (Allardt 1998, 38–46.)

Kuva 4 Hyvinvoinnin rakentuminen resurssiteoreettisesti.

Kuva esittää hyvinvoinnin rakentumista resurssien pohjalta. Sen mukaan käytössä olevat resurssit ja luottamussuhteet muovaavat ihmisten mahdollisuuksia toimia maailmassa ja antavat hänelle toimintavapauksia. Resurssiteorian mukaan resurssien nähdään vaikuttavan samanaikaisesti sisäiseen ja ulkoiseen hyvinvointiin. Resurssit voivat kasaantua joko myönteisesti tai kielteisesti vahvistaen tai heikentäen ihmisen hyvinvointia. (Törrönen 2016). Resurssiteoriassa resurssit ollaan jaettu terveydellisiin (fyysinen ja henkinen), taloudellisiin (asuminen, työelämäyhteydet, toimeentulo, varustetaso), kulttuurisiin (uskonto/ideologia, koulutus, perhetausta, kasvatus), sosiaalisiin (sukupolvisuhteet, sukupuoli ja seksuaalinen suuntautuminen, muut ihmissuhteet) sekä symbolisiin (hyväksyntä ja arvostus, olemassaolon ja toiminnan oikeutus, osallisuus ja osallistuminen) resurssisiin. (Törrönen 2016). Niemelän (2010) mukaan resurssinäkökulmaa ei voida yksinomaan pitää riittävänä selittämään ihmisten hyvinvoinnin syntyä. Resurssien lisäksi ihmisillä nähdään myös olevan kyky toimia ja vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa. (Niemelä 2010, 19, Törrönen 2016).

Tavoiteteoreettisessa (Goal-framing-theory) lähestymistavassa hyvinvointiin on kolme erilaista, mutta mahdollisesti samanaikaista motiivia jotka suuntaavat ihmisten toimintaa. Nämä motiivit ovat 1.) Hedonistinen motiivi, eli voida hyvin juuri nyt, 2.) resurssija vahvistava motiivi, eli tavoite lisätä omia resurssija pitkällä aikavälillä ja 3.) normatiivinen motiivi, eli toimia yhteisössä hyväksytysti. Ihmiset toimivat eri tilanteissa erilaisin motiivein ja tämä kuvaa ihmisen toiminnan vaikeasti selittävyttä ja ennakoitavuutta. (Törrönen 2016).

Kuten edellisistä hyvinvoinnin määrittelyistä kävi ilmi, hyvinvointi sisältää kaikki ihmisen elämän osa-alueet. Tarkoituksena onkin, että asiakas nähdään kokonaisuutena ja vaikka hänen ongelmansa olisivat tällä hetkellä talouteen liittyviä, on erittäin tärkeää ymmärtää niiden taustalla olevat mahdollisesti piilevät syyt, jotka vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa kokonaisvaltaisesti. On hyvä ottaa huomioon, että hyvinvoinnin eri osa-alueet vaikuttavat toisiinsa ja usein ihminen ei pysty itse vaikuttamaan yhteen tai useampaan hyvinvointinsa osa-alueeseen.

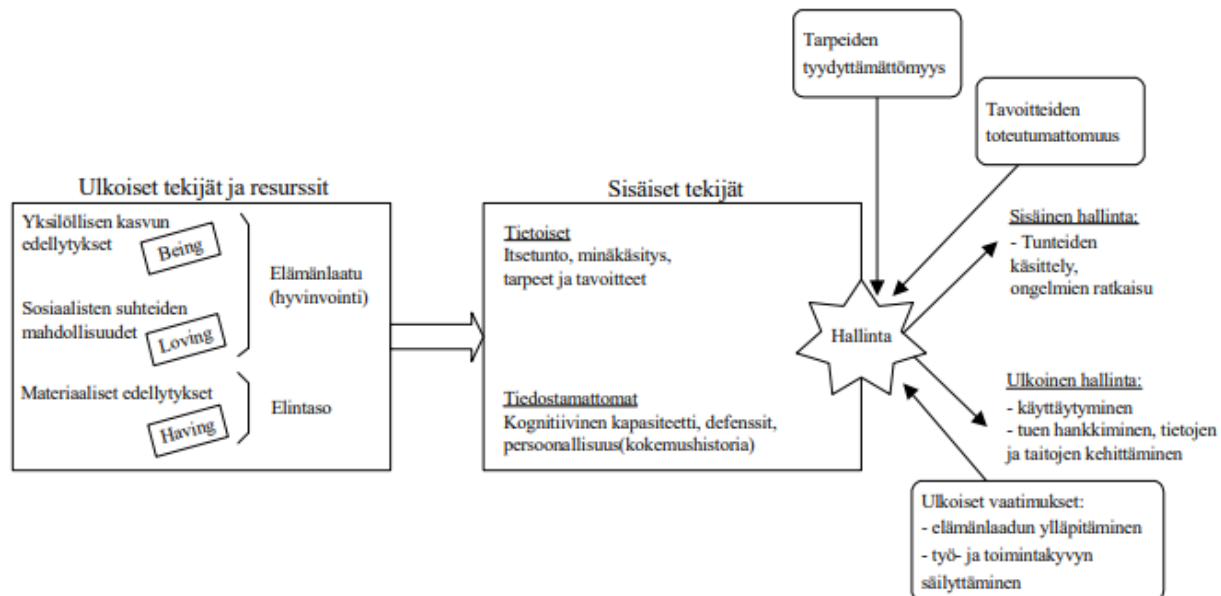
3.6.2 Elämänhallinta

Hyvinvoinnin rinnalla kulkee usein käsite elämänhallinta. Halusin ottaa elämänhallinnan tukemisen tavoitteeksi hyvinvoinnin tukemisen rinnalle, sillä usein asiakkailla, jotka kärsivät vuokra-asumisen ongelmista on myös elämänhallinnallisia ongelmia.

Elämänhallinta ja hyvinvointi kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, Ylistö (2009) viittaa Olavi Riihisen määritelmään elämänhallinnasta. Riihisen mukaan elämänhallinta on eräänlainen tarpeentyydytyksen optimipiste. Hyvinvointi edellyttää tarpeiden säännöllistä tyydyttämistä sekä tarpeiden jokseenkin tasapainoista tyydyttämistä. Hyvinvointi myös edellyttää, että ei keskitytä minkään yksittäisen tarpeen ylettömään tyydyttämiseen muiden tarpeiden kustannuksella. Näin ollen optimaalinen tarpeentyydytys eli elämänhallinta tarkoittaa sitä, että tarpeen tyydyttäminen ei vähennä hyvinvointia millään muulla elämän osa-alueella. (Ylistö 2009).

Elämänhallinnasta käsitteenä on tullut kiinteä osa sosiaalialan ammattisanastoa, monissa hoito-, kuntoutus-, työllistämis-, ja tukiohjelmassa mainitaan tavoitteeksi asiakkaiden elämänhallinnan tukeminen. Silti elämänhallintaan käsitteenä liittyy hyvin vaikeita ongelmia. On tärkeää ymmärtää käsitteen määritelmä, ennen kuin sitä voidaan ryhtyä tavoittelemaan tai kyetä tukemaan asiakkaiden elämänhallintaa. (Ylistö 2009).

Poutanen (2000) määrittelee elämänhallinnan intentionaaliseksi toiminnaksi, joka tähtää hyvinvoinnin elämänalueittaisten tavoitetilojen saavuttamiseen, ylläpitoon ja tässä toiminnassa ilmenevien ongelmien käsittelemiseen. Tämä on hyvinvointikeskeinen määritelmä elämänhallinnasta. Hyvinvointikeskeisestä näkökulmasta ihmisten hyvinvointi tai pahoinvointi nousee keskeiseksi elämänhallinnan tunnuspiirteeksi. Näin määriteltynä elämänhallinta on ensisijaisesti sosiaalisten toiminnan analyysia eikä niinkään ongelmatilanteiden työstämistä. (Ylistö 2009). Mielestäni on mielenkiintoista miten eri määritelmät elämänhallinnasta eroavat toisistaan ja miten käsitteen voi ymmärtää monella eri tavalla.

Kuva 5 Raimo Raitasalon elämänhallinnan malli 1995.

Raimo Raitasalon konstruoima elämänhallinnan malli jakaa elämänhallintaa ohjaavat tekijät J. P. Roosin käsitteitä mukailleen ulkoiisiin ja sisäisiin tekijöihin. Sisäiset tekijät jakautuvat tietoiisiin ja tiedostamattomiin tekijöihin joihin lukeutuu muun muassa itsetunto, minäkäsitys, tarpeet ja tavoitteet, ihmisen kognitiivinen kapasiteetti, defenssit ja persoonallisuus. Raitasalon mukaan sisäinen elämänhallintaa voi kuvata tapahtumasarjana, jossa ihmisen pyrkimyksenä on hänen omien tunteidensa, havaintojensa ja mielikuviansa käsittelyn avulla selviytyä kokemistaan paineista, ahdistuneisuudesta, joka aiheuttaa ristiriitoja, sekä selviytyä tilanteista, jotka hän kokee haasteellisina. Ulkoista elämänhallintaa hän kuvaa on välineelliseksi käyttäytymiseksi, joka pyrkii vaikuttamaan elintasoon ja muihin olosuhdetekijöihin sillä tavoin, että ne vastaisivat yhä paremmin ihmisen omiin tavoitteisiin ja tarpeisiin. (Mäkiranta 2008).

Mäkirannan (2008) tavoitteena oli pro-gradu tutkielmassaan määritellä elämänhallintaa sosiaalipedagogisena käsitteenä. Hän tarkasteli muiden tieteenalojen piireissä tehtyä elämänhallinnan tutkimusta, jotta pystyi vertailemaan sitä sosiaalipedagogiseen tapaan määritellä elämänhallintaa. Hän toteaa, että ominaista sosiaalipedagogisessa määrittelyssä on lähestyä sitä pedagogisella tavalla ja erityisesti siihen liitetään aidon dialogin käsite ja dialogisuuden käyttö menetelmänä. Hän päätyi siihen, että persoonaksi kasvamisen ja siten omaehtoisen elämänhallinnan kehittymisen edellytyksenä on ihmisten

välillä käytävä aito dialogi. Hän toteaa, että pedagogisen tavan erityispiirteenä on elämänhallinnan lisääntyminen normatiivisuuden kautta ja se on eettinen tapa tarkastella yhteiskuntaa ja sosiaalisia ilmiöitä. (Mäkiranta 2008).

4 Taustakartoitus

4.1 Kysely

Toteutin kyselyn (ks. Liite) Google Formsilla. Kysely lähetettiin kehittämistyöni yhdyshenkilön, johtavan sosiaalityöntekijä Hanna Koskikallion välityksellä kaikille työpajaan kutsutuille. Työpajaan oli kutsuttu Vuosaaren aikuissosiaalityön aikuisten tiimi, nuorten tiimi, maksatuksen tiimi ja vuokranantajien edustajat Hekalta, Satolta, Y-säätiöltä, M2-kodeilta sekä Lumolta. Kerroin jo kyselyn saatesanoissa, että tulen käyttämään kyselyn tuloksia opinnäytetyössäni.

Painotin kyselyyn vastaamisen vapaaehtoisuutta, mutta nostin esiin myös sen, että vastaaminen olisi hyvin toivottavaa, jotta yhteistyöpajassa voitaisiin käsitellä kyselyn tuloksia ja niistä nousseita asioita mahdollisimman rakentavalla ja kehittäväällä tavalla.

Kyselyssä ei kysytty muita tunnistetietoja vastaajan työpaikan lisäksi. Kaikkiin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista ja oli mahdollista jättää osa vastauskentistä tyhjiksi. Kyselyssä oli 13 kohtaa ja ne koostuivat sekä monivalintakysymyksistä, että avoimista kysymyksistä.

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää minkälaisena vastaajat ovat kokeneet tähänastisen yhteistyön toistensa kanssa, minkälaisia ongelmia yhteistyöhön on liittynyt, mikä siinä on ollut toimivaa, sekä minkälaista yhteistyötä he jatkossa toivoisivat. Näiden kysymysten tavoitteena oli saada materiaalia kehittämistyöhön ja yhteistyömallin suunnitteluun.

4.2 Kyselyn vastausten analysointi

Sain kyselyyn lyhyessä ajassa runsaan määrän vastauksia. Tutkimuslupaprosessin hitaudesta johtuen aikataulu oli tiukka ja kysely pystyttiin lähettämään vastaajille vain muutama päivä ennen yhteistyöpajan järjestämistä. Olen määrällisesti ja laadullisesti tyytyväinen kyselystä saamaani vastausaineistoon.

Kyselyyn vastasi 19 henkilöä. Ensimmäisellä kysymyksellä kartoitettiin vastaajien työpaikkaa. Vajaa puolet vastaajista oli vuokranantajien edustajia ja loput kymmenen vastaajaa aikuissosiaalityön edustajia, joista kaksi työskenteli nuorten tiimissä ja kahdeksan aikuisten tiimissä. Kysely oltiin lähetetty myös maksatuksen toimistotyöntekijöille, mutta yksikään vastaajista ei ollut merkinnyt maksatuksen tiimiä työskentelytiimikseen.

Toisessa kysymyksessä selvitettiin lähtökohtia yhteistyöhön ja sitä, onko vastaaja aiemmin tehnyt yhteistyötä yhteistyökumppanien kanssa ja kuinka usein hän on sitä tehnyt. Suurin osa kyselyyn vastanneista kertoi tehneensä yhteistyötä toistensa kanssa. Vain yksi vastaajista vastasi, ettei ole koskaan tehnyt yhteistyötä, kaksi kertoi tekevänsä yhteistyötä harvoin, seitsemän vastaajaa joskus ja yhdeksän vastaajaa usein. Näistä vastauksista voi päätellä, että aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajat tekevät paljon yhteistyötä ja lähes jokaisella vastaajalla on ainakin jonkun verran kokemusta yhteistyön tekemisestä.

Seuraava kysymys kartoitti vastaajien tyytyväisyyttä tähänhetkiseen yhteistyöhön asteikolla 1-5, jossa yksi tarkoitti erittäin tyytymättömyyttä ja 5 erittäin tyytyväisyyttä. Vain kaksi vastaajaa oli erittäin tyytyväisiä, seitsemän vastaajaa melko tyytyväisiä, seitsemän vastaajaa eivät osanneet sanoa olevansa tyytyväisiä eikä tyytymättömiä ja kolme vastaajaa kertoi olevansa melko tyytymättömiä. Tämä kysymys jakoi selvästi porukan kahtia mielipiteineen, eikä selkeää yhtenäistä kantaa löytynyt kuten monen muun kysymyksen kohdalla.

Seuraavassa kysymyksessä kartoitettiin vastaajien ajatuksia siitä, mitkä ennalta-anneista vastausvaihtoehdoista aiheuttavat eniten vuokra-asumisen ongelmia. Vastauksissa oli mahdollista valita yksi tai useampi vaihtoehto ja lisäksi oli mahdollista lisätä myös muu itse määrittelemänsä syy. Tämän kysymyksen vastausvaihtoehdot ovat peräisin Takuusäätiön Asta-hankkeen vuokra-asukkaiden talousneuvonnan työkalupakista (Asunto ensin 2021.) Mielestäni Asta-hanke on onnistunut keräämään tiiviin pake-tin vuokra-asukkaiden talousvaikeuksien taustalla olevista tekijöistä ja heidän talous-neuvonnan työkalupakkinsa on erittäin hyvä työkalu vuokra-asumisen ongelmia työs-sään kohtaavalle alan ammattilaiselle.

Kuva 6 Vuokra-asukkaiden talousvaikeuksien taustalla olevia tekijöitä. (Takuusäätiö 2021.)

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että suurimpana syynä ongelmien tai vaikeuksien aiheuttajaksi olivat erilaiset asiakkaiden toimintakykyä tai elämäntilannetta vaikeuttavat haasteet kuten terveysongelmat, asiointivaikeudet (puutteita kieli- tai digitaadoissa, voimavarojen puute), riippuvuudet (pelit, päihtet) sekä psyykkiset sairaudet. Mielestäni oli jopa yllättävää, että toimintakyky ja elämäntilannetta nostettiin suurimmaksi syyksi vuokra-asumisen ongelmille. On hienoa, että työntekijät näkevät asiakkaan kokonaisuutena ja näkevät syyt seurauksien taustalla.

Seuraavaksi suurimpana syynä asumisen haasteisiin pidettiin tulojen riittämättömyyttä erilaisista syistä kuten pienituloisuus, ulosmittaus, ylivelkaantuminen, etuuskien alikäyttö ja ylikallis asuminen.

Kolmanneksi eniten vuokra-asumisen ongelmia aiheuttavaksi syyksi vastaajat merkitsivät asiakkaiden osaamattomuuden raha-asioissa, heikot taloudenhallinnan keinot, tietämättömyyden ratkaisukeinoista ja vaikeudet palveluiden piiriin hakeutumisessa. Nämä kaksi taloudenhallintaa ja rahan määrää koskevaa syytä nostettiin siis myös tärkeiksi

ongelmia aiheuttaviksi tekijöiksi. Yhteiskunnan rakenteissa koettiin olevan enemmän ongelmia kuin asiakkaiden omassa talouden hallinnassa.

Usea vastaaja merkitsi ongelmien syyksi muutokset asiakkaiden elämäntilanteissa kuten ero, perheeseen muutos, kriisit, yllättävä työttömyys tai sairastuminen tai elämänvaiheesta toiseen siirtyminen, kuten itsenäistyminen, perheellistyminen tai eläköityminen. Näiden ennalta-annettujen vastausvaihtoehtojen lisäksi avoimiin vastauksiin tuli yksittäisiltä vastaajilta seuraavia syitä: uusavuttomuus, huoneiston huono hoito, etuuksien ylikäyttö, tulojen riittämättömyys pienituloisuuden vuoksi ja muiden menojen asettaminen etusijalle. Tähän kysymykseen ei ole yhtä oikeaa vastausta ja olikin mielenkiintoista nähdä mitkä asiat nousevat ammattilaisen näkökulmasta merkittävimiksi syiksi.

Seuraava kysymys selvitti avoimella kysymyksellä vastaajien ajatuksia siitä, minkälaiset vuokra-asumisen ongelmat nousevat esiin heidän omassa työssään. Suurin osa vastaajista vastasi kysymykseen. Suurimpana ongelmana lähes kaikki vastaajat nostivat esiin erilaisia talouteen liittyviä ongelmia, jotka liittyivät velkaantumiseen, vuokravelkoihin, pienituloisuuteen, talouden hallinnan puutteisiin sekä tulojen käyttämiseen muuhun kuin vuokrien maksamiseen. Helsingin ja Vuosaaren alueen ylikalliit asunnot ja kohtuuhintaisien asuntojen puute nousi esiin useissa vastauksissa. Myös taloyhtiöissä tapahtuva häiriköinti, mielenterveys- ja päihdeongelmat, huoneistojen tuhoaminen tai sotkeminen sekä naapuruston sisällä tapahtuvat riidat nostettiin esiin joissakin vastauksissa. Ammattilaiset kohtaavat siis hyvin monenlaisia ongelmia työssään ja tämä asettaa haasteita myös yhteistyölle.

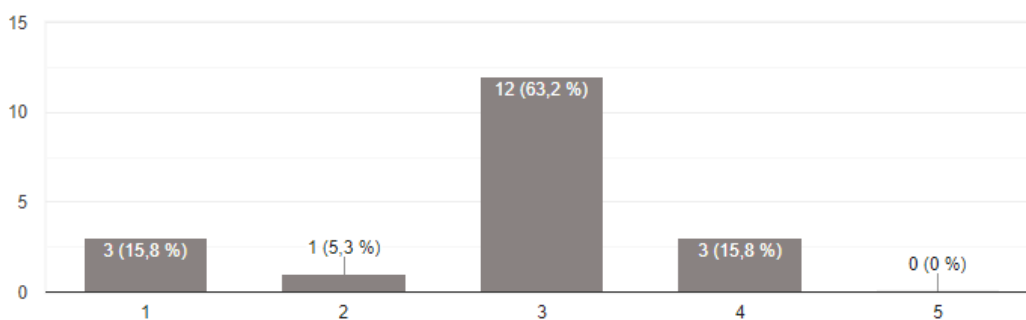
Seuraava kysymys oli monivalintakysymys koskien sitä, kuinka paljon yhteistyötä vastaajien mielestä aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien välillä tulisi olla asteikolla 1-5, jossa 1 erittäin vähän ja 5 erittäin paljon. Seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että yhteistyötä tulisi olla erittäin paljon, yhdeksän vastaajan mielestä paljon ja kolmen vastaajan mielestä ei paljon eikä vähän. Lähes kaikki vastaajat olivat siis sitä mieltä, että yhteistyötä tulisi olla erittäin paljon tai paljon. On ilahduttavaa, että vaikka vastaajat ehkä kokevat, että tällä hetkellä yhteistyötä ei ole riittävästi tai yhteistyö ei toimi on heillä silti halua tehdä yhteistyötä ja pitävät sen tekemistä tärkeänä.

Kuudes kysymys, eli kuinka tärkeää yhteistyö on asteikolla 1-5, jossa 1 täysin turhaa ja 5 erittäin tärkeää. Tähän kysymykseen vastaajista yli seitsemänkymmentä prosenttia eli neljätoista vastaajaa oli sitä mieltä, että yhteistyö on erittäin tärkeää. Neljä vastaajaa piti yhteistyötä tärkeänä ja vain yksi vastaaja ei pitänyt yhteistyötä tärkeänä eikä turhana. Vastaukset osoittavat, että yhteistyötä pidetään pääsääntöisesti hyvin tärkeänä.

Kysymys numero seitsemän oli avoin kysymys, jossa kysyttiin minkälaista yhteistyötä vastaajat toivovat. Lähes kaikki vastasivat kysymykseen ja he toivoivat sujuvaa, joustavaa tiedonvaihtoa ja kommunikaatiota, suoria ja avoimia välejä, matalan kynnyksen yhteistyötä ja lisäksi varhaisempaa yhteistyötä kuin tähän saakka. Etenkin vuokravelkantilanteissa toivottiin yhteistyötä, tiedonvaihtoa, joustavaa sopimista ja tarvittaessa yhteistapaamisia asiakkaiden kanssa. Osa vastaajista toivoi saman tyyppistä yhteistyötä, kuin tähänkin saakka ovat tehneet, eli käytännön järjestelyitä yhdessä, kuten raivaussiivouksia, asukkaiden opastamista oikeiden palveluiden piiriin, uusien asumisjärjestelyiden edesauttamista, evakkomuuttoja, mielenterveyspotilaiden kanssa asioimista. Vastauksissa pohdittiin myös tietosuoja-asioita ja tiedon välittämistä asiakkaan asioissa toisille sekä mahdollisten yhteisten Teams-palaverien järjestämisistä.

Tiedonkulku vuokranantajien edustajien ja aikuissosiaalityön välillä on toimivaa. Asteikolla 1-5 kuinka hyvin väittämä pitää paikkansa?

19 vastausta

Kuva 7 Kokemukset tiedonkulusta vuokranantajien edustajien ja aikuissosiaalityön välillä.

Kysymys (ks. Kuva 6) antoi vastaajille väittämän: Tiedonkulku vuokranantajien edustajien ja aikuissosiaalityön välillä on toimivaa. Asteikolla 1-5 kuinka hyvin väittämä pitää paikkansa? Vastausasteikko, jossa 1 tarkoittaa erittäin huonosti toimivaa ja 5 erittäin hyvin toimivaa. Kuten kuvasta näkyy, kukaan ei pitänyt tiedonkulkua erittäin toimivana, muutama piti sitä toimivana ja muutama erittäin huonona tai huonona ja loput vastaajista eivät osanneet sanoa tiedonkulun toimimisesta hyvää tai huonoa. Tulkitsisin vastaukset niin, että mahdollisesti tiedonkulun sujuvuus vaihtelee tai sitten vastaajilla ei ole kokemusta asiasta.

Seuraava kysymys oli avoin kysymys ja siinä pyydettiin vastaajia kertomaan mielestään sopivia tai sopivan yhteydenottokeinoja sujuvoittamaan yhteistyötä. Selvästi enemmistö vastaajista kertoi mielestään sopivan yhteydenottovälineen olevan puhelin ja sähköposti. Vastaajat toivoivat ajantasaisia yhteystietoja, tai mahdollisesti yhteyshenkilöitä joihin

voisi olla yhteydessä tarpeen tullen. Aikuissosiaalityön puolelta toivottiin yhteydenotot Front Deskin numeroon ja toisaalta aikuissosiaalityö toivoisi vuokranantajilta erillisiä viromaisnumeroita, jotta heidän ei tarvitsisi jonottaa asiakaspalveluun. Näissäkin vastauksissa nousi esiin varhainen yhteyden ottaminen matalalla kynnyksellä.

Seuraavaksi vastaajilta tiedusteltiin avoimella kysymyksellä, kenen kanssa he etenkin haluaisivat tehdä yhteistyötä, sekä missä vaiheessa asumisen ongelmien syntyä on oikea aika aloittaa yhteistyö asiakkaan luvalla. Lähes kaikki vastasivat kysymykseen ja lähes jokaisessa vastauksessa toistuivat samankaltaiset ajatukset siitä, että yhteistyö tulisi aloittaa heti ongelmien ilmetessä. Yhteistyö tulisi aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mutta kuitenkin viimeistään silloin kun ongelmat alkavat olla toistuvia tai vakavia tai jos asiakas ei itse tai asumisneuvojan kanssa pysty ratkaisemaan ongelmia. Yhteistyötä toivotaan etenkin asumisneuvojen, mutta myös vuokravalvojien kanssa. Tämän asian suhteen vastaajat ovat melko yksimielisiä ja toivovat yhteistyötä jo ongelmien alkuvaiheessa.

Seuraava kysymys oli avoin kysymys, jolla oli tarkoitus selvittää mihin työntekijät eivät ole tyytyväisiä yhteistyössä tai työtavoissa? Kysymykseen tuli paljon vastauksia ja vastaukset vaihtelivat laidasta laitaan. Useampi vastaaja nosti esiin sen, että vuokranantajan puolelta ei olla aikuissosiaalityöhön lainkaan yhteydessä tai he ottavat yhteyttä aivan liian myöhään. Vastaajat kritisoivat sitä, että he ottavat yhteyttä vasta siinä vaiheessa, kun asiakas on jo saamassa hädän tai vuokravelka on kasvanut todella suureksi. Tyytymättömiä oltiin myös jonkin verran myös siihen, että jotkut vuokranantajat vuokraavat ylikalliita asuntoja asiakkaille, joilla maksuvaraa ei todellisuudessa ole ja vuokravelat pyritään maksattamaan sosiaalitoimella. Eräs vastaaja toi ilmi, että osa vuokranantajista tavoittelee vain voittoa, eivätkä hänen mielestään välitä asiakkaiden hyvinvoinnista. Esiin nousevat myös yhteyden ottamisen ongelmat, oikean henkilön tavoitettavuus, vaikeus saada yhteyttä toisiinsa puolin ja toisin, tietosuoja ja salassapitovelvollisuuden tuomat ongelmat, sekä yhteyshenkilöiden puute. Myös tiedon puute toisten työtavoista tuottaa ongelmia yhteistyön tekemiseen. Kaiken kaikkiaan tyytymättömyyttä löytyy lähes kaikkeen yhteistyössä. Vain yksi vastaaja kertoo, että on ollut tähän mennessä tyytyväinen yhteistyöhön.

Viimeinen kysymys oli: Minkälaista tietoa tai osaamista tarvitaan lisää, jotta vuokra-asumisen ongelmia voitaisiin vähentää ja ennaltaehkäistä? Tähän kysymykseen vastasi kymmenen vastaajaa. Vastaukset vaihtelivat melko paljon. Niistä nousi ilmi esimerkiksi toive, että vuokranantajat voisivat aktiivisemmin auttaa omia asukkaitaan halvemman asunnon saamisessa esimerkiksi sisäisten siirtojen avulla. Vastauksissa toivotaan myös

vuokranantajien puolelta aktiivisuutta auttaa asukkaita hakemaan asuntoja. Vuokranantajilta toivottiin ymmärrystä asiakkaita kohtaan niin hyvässä kuin pahassa. Toivottiin, että vuokranantajan edustajat ottavat asiakkaiden tilanteen kokonaisuudessaan huomioon esimerkiksi niin, että he eivät vuokraa asiakkaille sellaisia asuntoja, joihin heillä ei ole maksukykyä.

Vastauksissa toivotaan enemmän ymmärrystä monikulttuurisuudesta, erilaisista kielistä, kulttuureista ja tavoista. Vastaajat toivovat keinoja tukea asiakkaiden elämänhallinnan kykyjä ja vastuunottoa heidän omasta elämästään. Useissa vastauksissa nostetaan esiin taloudenhallinnan ja talousasioiden ohjaaminen tai asiakkaiden ohjaaminen tällaisia palveluita antaville tahoille. Asioita joihin otettiin myös kantaa, olivat kotouttamisen tehostaminen sekä toivottiin muutos pääkaupunkiseudun korkeisiin vuokriin.

Kysely ja sen vastaukset antoivat minulle suuren määrän tietoa ja ajatuksia yhteistyöpajan ja yhteistyömallin suunnittelun suhteen. Sain mielestäni kattavan käsityksen Vuosaaren alueen aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien ajatuksista liittyen yhteistyön kehittämiseen.

4.3 Yhteistyöpaja

Yhteistyöpaja järjestettiin tiistaina 9.3.2021 kello 12-14.30 Microsoft Teamsissa. Työpaja järjestettiin etäyhteyksien kautta koronapandemiatilanteen rajoituksia noudattaen. Pajaan oli kutsuttu Vuosaaren aikuisten yli 30-vuotiaiden sosiaalityön tiimi, nuorten 16-29 vuotiaiden sosiaalityön tiimi, maksatuksen tiimi, sekä Vuosaaren alueen suurimpien vuokranantajien edustajat Helsingin kaupungin asunnot Oy:lta, Satolta, Lumolta sekä M2-kodeilta ja Y-säätiöstä.

Kutsutuista suuri osa pääsi osallistumaan työpajaan. Osallistujia yhteistyöpajassa oli noin kaksikymmentä. Aikuissosiaalityöstä aikuisten tiimistä osallistujia oli noin kymmenen, nuorten tiimistä kaksi ja eri vuokranantajien edustajilta noin kymmenen.

Yhteistyöpajan sisältö (ks. liite 3) koostui osallistujien esittelyistä, tilastojen ja kyselyn vastauksien läpikäynnistä, pienryhmätehtävistä sekä keskusteluista.

Työpajan alussa kaikki osallistujat esittäytyivät lyhyesti. Aikuissosiaalityön edustajat esittäytyivät ensin ja sen jälkeen vuokranantajien edustajat esittelivät itsensä. Yhteistyötä tehdessä ja suunniteltaessa on tärkeää, että osallistujat tuntevat toisensa ainakin

päällisin puolin. Olin tehnyt yhteistyöpajaa varten erilaisia pdf-tiedostoja, kuten tervetuloivotuksen, taukokuvan, ohjelman, tilastoesittelyt, kyselyn tulokset, pienryhmätehtävien ohjeet sekä loppukiitokset. (ks. liite Työpajan esittelymateriaali)

Olin jo etukäteen jakanut osallistujat sellaisiin pienryhmiin, että jokaisessa ryhmässä oli vähintään 1-2 vuokranantajan edustajaa ja niin, että ryhmät olivat muutenkin mahdollisimman moninaisia. Ajatuksena oli, että moniammatillisissa ryhmissä syntyy monipuolisempaa ja rakentavampaa keskustelua ja ideointia. Pienryhmiä oli neljä ja niissä oli neljästä viiteen osallistujaa. Jouduin kokouksen alussa hieman muuttamaan alkuperäisiä ryhmiä, sillä jotkut ilmoittautuneet olivat estyneitä osallistumaan pajaan ja pari osallistujaa oli unohtanut ilmoittautua.

Annoin kaikille pienen opastuksen Aww-app sovelluksen käyttämisestä ja pohjustin, että sitä tullaan käyttämään työvälineenä tehtävässä numero kaksi. Annoin yhteisesti kaikille osallistujille ohjeet ensimmäiseen tehtävään ja sen jälkeen pienryhmätyöskentelyä varten jaoin osallistujat Teamsissa break-out roomeihin. Tarkemmat tehtävänannot löytyvät liitteistä (ks. Liite 4). Ensimmäisen tehtävän tarkoituksena oli tutustuttaa ryhmän jäsenet toisiinsa, käydä keskustelua esittämistäni tilastoita ja kyselyn vastauksista ja keskustella ylipäätään yhteistyöpajan aiheista. Toiveena osallistujille oli, että kaikki ryhmän jäsenet pitäisivät mikrofoneja ja videoita auki, jotta yhteistyön käynnistäminen olisi luonnollisempaa ja olisi helpompaa käydä keskustelua ikään kuin ryhmän jäsenet olisivat samassa tilassa. Aikaa ensimmäisen tehtävän tekemiseen oli noin viisi toista minuuttia, mutta johtuen siitä, että ryhmät olivat erittäin keskustelevia, vei oman aikansa saada ryhmät orientoitumaan ryhmätyötehtävään numero kaksi.

Tehtävässä kaksi ryhmälle annettiin tehtävänanto (ks. Liite 4) luoda ehdotelma yhteistyömallista. Tehtävässä oltiin annettu suurpiirteiset raamit sille, minkälaisia asioita siihen ainakin tulisi sisältyä. Lisäksi, mikäli joku ryhmä olisi ollut nopea työssään, olin keksinyt siihen vielä lisäkysymyksiä pohdittavaksi.

Ryhmät olivat todella keskustelevia ja nopeasti huomasin, että ryhmätöille varattu aika oli hyvin rajallinen. Ryhmät kävivät antoisaa keskustelua, mutta eivät saaneet kovin hyvin asioita ylös kirjallisena. Ryhmätyölle annettu pohja, awwapp, oli ehkä hieman liian tuntematon ja hankalasti käytettävä joka lisäsi sitä, ettei keskustelua kirjattu niin paljoa ylös. Jokainen ryhmä sai kuitenkin jotakin kirjattua ja näistäkin oli hyötyä yhteistyömalliehdotelman luomisessa.

Yhteistyöpajan lopuksi tuli osallistujilta toive, että voisin koostaa kaikilta ajantasaiset yhteystiedot, joihin kukin toivoo yhteydenottopyyntöjen tulevan. Myös ajatus ja toive yhteistyölomakkeesta syntyi yhteistyöpajassa, joka päätyikin yhteistyömallin lisäksi osaksi opinnäytetyötäni.

4.4 Yhteistyömalli ja yhteistyölomake

Yhteistyömalli (ks. Liite 2) syntyi yhteistyön tuloksena. Materiaaleina sen kehittämiseen käytin tekemäni kyselyn vastauksia ja yhteistyöpajan pienryhmätyöskentelyn materiaaleja ja käytyä keskustelua.

Tämä on ehdotelma mallista, jota voidaan hyödyntää Vuosaaren alueen aikuissosiaalityön ja alueen vuokranantajien välillä yhteistyötä helpottavana työvälineenä. Valmis malli koostuu kahdesta osiosta jotka ovat ”yhteistyön muistilista” ja ajankohtainen yhteystietoluettelo.

Ajatus yhteistyölomakkeesta (ks. Liite 4) syntyi yhteistyöpajassa. Pienryhmätyöskentelyn tuloksena syntyi idea siitä, että aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö ja tiedonjako helpottuisi, jos käytössä olisi lomake jolla voisi pyytää suostumuksen asiakkailta osapuolten tiedonvaihtoon. Minulta pyydettiin, voisinko toteuttaa kyseisen lomakkeen ja niinpä alkuperäisen suunnitelman mukaiseen yhteistyömalliin tuli lisäksi myös yhteistyölomake.

5 Arviointi

5.1 Palaute

Sain yhteistyöpajan lopussa paljon palautetta osallistuneilta. Palautteen antajista valtaosa piti työpajaa hyödyllisenä tai erittäin hyödyllisenä ja lähes kaikki halusivat jatkosakin olla mukana kehittämässä aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyötä.

Osallistujat pitivät työpajaa mielenkiintoisena, kehuivat hyvin järjestettyä pajaa ja pitivät aihetta erittäin tarpeellisena. Heiltä tuli toivetta säännöllisistä yhteistyökokouksista aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien välille. Osallistujia pohditutti kuitenkin se,

miten yhteistyö lähtee konkreettisesti käyntiin, saadaanko yhteistyössä aikaan muutoksia ja miten pitkäkantoisia ne ovat. Toivottiin konkreettisia välineitä vuokra-asumisen ongelmien vähentämiseen ja yhteistyön kehittämiseen.

Palautetta tuli myös työpajan kestosta, osa osallistujista oli sitä mieltä, että työpaja olisi saanut olla pidempi, sillä asiaa oli paljon, kun taas osalle 2,5 tuntia työpäivästä oli ehkä liian pitkä aika käyttää yhteistyökokoukseen ja he toivoisivat jatkossa lyhyempiä kokouksia. Osa osallistujista kehuu työpajan, sekä kyselyn järjestelyitä, kun taas joidenkin mielestä ryhmäkeskustelu olisi saanut olla ohjatumpaa.

Yhteistyöpajan jälkeen kollegoiltani saamani palaute oli todella positiivista ja kannustavaa, esiintymistäni, tapahtuman suunnittelua ja toteuttamista sekä sisältöä pidettiin toimivana. Heiltä en saanut minkäänlaista kriittistä palautetta.

Kerätessäni yhteystietoja osallistujien toiveesta yhteistyömallia varten sain vielä kiitoksia yhteistyöpajan järjestämisestä, sekä siitä, että kokoan yhteystiedot kaikkien saataville.

Sain palautetta myös valmiista yhteistyömallista sekä yhteistyölomakkeesta Vuosaaren aikuisten tiimiltä ja heidän mielestään ne olivat selkeitä, toimivia ja informatiivisia. Sain kehuja hyvästä toimivasta kokonaisuudesta. Ymmärsin, että he ottavat mallin ja lomakkeen mielellään käyttöön, kunhan niihin lisätään vielä Helsingin kaupungin logo.

5.2 Itsearviointi

Olen pääsääntöisesti tyytyväinen opinnäytetyöni prosessiin ja toteutukseen. Kuitenkin ajanhallinnallisista syistä, sekä itsestä johtumattomat syyt kuten koronapandemia ja tutkimuslupaprosessin hitaus aiheuttivat opinnäytetyön työstämiseen jonkin verran hankaluuksia työni sekä suunnittelu-, että toteutusvaiheessa.

Aihevalintani opinnäytetyölle on erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen ja ymmärrykseni aiheen tärkeydestä kasvoi sitä mukaa, mitä syvemmälle aiheeseen pääsin. Ensi kertaa, kun aloitettuani harjoittelun minulle ehdotettiin opinnäytetyön tekemistä vuokravelkoihin tai asumisen ongelmiin liittyen pidin aiheita tylsänä. Mitä enemmän sain ymmärrystä aiheesta ja sen monipuolisuudesta, sitä kiinnostavammaksi ja lähemmäksi aihe minua tuli. Olen tehnyt paljon työtä opinnäytetyöni eteen ja kerännyt tietoa ja materiaalia monipuolisesti. Käytin työn tekemisessä monipuolisesti erilaisia lähteitä ja pyrin käyttämään lähteinä mahdollisimman uutta ja ajantasaista kirjallisuutta.

Sain hienon määrän aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajia osallistumaan yhteistyöpajaan ja vastaamaan kyselyyn. Tiukasta aikataulusta huolimatta onnistuin pitämään paketin kasassa ja suoriuduin työpajan ja kyselyn toteuttamisesta hyvin.

Yhteistyöpaja oli kokonaisuudessaan onnistunut, mutta joitakin asioita tekisin nyt toisin. Kaksi ja puoli tuntia ei ollut riittävä aika sille määrälle asiaa, jonka olin päättänyt siihen sisällyttää ja olisi ollut hedelmällistä, jos työpajan loppuksi olisi ollut enemmän aikaa vapaalle keskustelulle ja kommentoinnille. Käytin liikaa aikaa tilastojen pohtimiseen ja ymmärsin vasta aivan opinnäytetyöni loppuvaiheessa, että niiden merkitys ei suhteessa opinnäytetyöni tavoitteisiin ole niin merkittävä kuin aluksi ajattelin. Tilastot ovat mielenkiintoisia, mutta tässä on kyseessä kuitenkin viidentoista opintopisteen opinnäytetyö, joten rajaaminen on tärkeää ja toivottavaa.

Opinnäytetyöni vahvuutena näkisin aiheen ajankohtaisuuden ja sen, että kehittämistyölle on suuri tarve. Tarve on monitahoinen ja ratkaisuja tarvitaan sekä työntekijöiden, että asiakkaiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Mielestäni onnistuin tuomaan esiin aihetta monipuolisesti ja ymmärrettävällä tavalla. Heikkoutena nostan esiin rajaamisen. Tuntuu, että olisin voinut rajata aihetta materiaalien osalta tarkemmin jo alkuun. Kuitenkin, kun olin jo tehnyt paljon töitä materiaalien löytämiseen ja kirjoittamiseen en enää raaskinut vaihtaa näkökulmaa.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli vähentää vuokra-asumisen ongelmia aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyön keinoin. Idea yhteistyön kehittämiseksi lähti aikuissosiaalityön työntekijöiltä ja sen tavoitteena oli työn sujuvuuden lisäksi tukea asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa. Opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Tutkimuskysymyksen muotoutuminen ja tarkentuminen työn edetessä oli vääjäämättöntä. Oli ilahduttavaa huomata, että sekä aikuissosiaalityön työntekijät, että vuokranantajan edustajat lähtivät innostuneina ja motivoituneina osallistumaan yhteistyön kehittämiseen.

Kehittämistyöni teoreettisena viitekehyksenä olivat moniammatillinen yhteistyö, yhteiskehittäminen, sosiaalityö, asumisneuvonta, erilaiset asumisen haasteet, hyvinvointi ja elämänhallinta.

Opinnäytetyöni aikataulu oli tiukka ja toisaalta sen teema on sellainen, jonka toteuttamiseen olisi ollut ihanteellista käyttää pidempi ajanjakso. Oma työni on toivottavasti pohja pidempiaikaiselle ja edelleen kehittyvälle yhteistyölle ja toivonkin, että työntekijät puolin ja toisin lunastavat sanansa ja pyrkivät jatkossakin parempaan yhteistyöhön ja yhteistyön kehittämiseen. En ollut yllätynyt toteuttamani kyselyn vastauksista eli siitä, että työntekijät ovat pääsääntöisesti tyytymättömiä yhteistyöhön tai siihen, että yhteistyötä ei juurikaan ole.

Kyselyn perusteella työntekijät olivat tyytymättömiä lähes kaikkeen tämän hetkisessä yhteistyössä. Heidän mielestään yhteistyötä ei tehdä riittävästi, tiedonkulku ei ole toimivaa, yhteydenpitovälineet ovat epäselviä ja työntekijöillä ei ole tarpeeksi tietoa toistensa työnkuvista. Kysely antoi hyvän pohjan yhteistyöpajan järjestämiselle ja työntekijöiden nostamien puutteiden perusteella sain suunniteltua työpajasta toimivan kokonaisuuden sellaisilla aiheilla, joita on tärkeää työstää ja joista on tärkeää käydä keskustelua.

Yhteistyöpaja oli onnistunut, mutta ihanteellisissa oloissa, ilman poikkeusoloja Suomessa olisin ehdottomasti halunnut järjestää yhteistyöpajan niin, että osallistujat olisivat kaikki olleet samassa tilassa. Jos tämän tyyppisiä pajoja järjestetään tulevaisuudessa, suosisin kasvotusten järjestettävää pajaa etämuotoisen pajan sijaan.

Sosiaalialan työssä asiakkaan oikeudet ja asiakkaan hyvinvointi ovat aina keskiössä ja toivon, että vaikka asiakkaat eivät olleetkaan suoranaisesti mukana kehittämistyössä sain kuitenkin asiakasnäkökulmaa tuotua riittävästi esille työn eri vaiheissa. Pohjimmitaan tämän työn tavoitteena kuitenkin oli yhteistyön keinoin vähentää ja ennaltaehkäistä asumisen ongelmia ja siten tukea asiakkaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa.

Tähän teemaan liittyy paljon sellaisia yhteiskunnan rakenteiden määrittelemiä asioita kuten vuokrien suuruus, toimenpiteet häätöjen taustalla, asumistuet ja muut Kelan etuudet joihin me emme pysty ainakaan tässä kehittämistyössä vaikuttamaan. Voimme kuitenkin tarkastella omaa toimintaamme ja omaa työtämme näiden raamien rajoissa. Voimme pohtia, mikä on se keino jolla oma työni olisi sujuvampaa, yhteistyö toimivampaa ja asiakkaiden asema parempi. Nämä ovat hankalia ja suuria kysymyksiä joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta.

Uskon, että tämän opinnäytetyön tuotoksena kehittämäni yhteistyömalliehdotelma sekä yhteistyölomake ovat sellaisia, joita hyödyntämällä on potentiaalia tehdä parempaa yhteistyötä. Yhteistyölomake on sellainen, että sitä voitaisiin helposti hyödyntää muuallakin kuin Vuosaaren alueella. Lomakkeen tullessa käyttöön siihen on tarkoitus

lisätä Helsingin kaupungin logo. Toivon, että muillakin alueilla herättäisiin aikuissosiaalityön ja vuokranantajien yhteistyön kehittämiseen, kun tarvetta selvästi on. Hallituksen linjaukset asunnottomuuden poistamisesta Suomessa vuoteen 2027 mennessä ovat myös linjassa sen kanssa, että yhteistyötä on kehitettävä ja muutosta täytyy syntyä.

Lähteet

Allardt, Erik 1998. Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa Roos, J. P. & Hoikkala, Tommi (toim.) Elämänpolitiikka. Gaudeamus, Helsinki, 34–53.

Aikuissosiaalityö yli 30-vuotiaille, 2021. Helsingin kaupungin verkkosivut. Saatavilla: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=7669>> Viitattu 23.4.2021.

ARA:n asukasvalintaopas 2016. Ratkaisua apua asumisaikaisiin ongelmiin. <<https://www.ara.fi/asukasvalinta>> Viitattu 23.4.2021.

ARA 2021. Asunnottomat 2020 (ARAN selvitys 2/2021). <[https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2020\(59753\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2020(59753))> Viitattu 28.4.2021.

Asumismenot perustoimeentulotuessa 2021. Kelan verkkosivu. <<https://www.kela.fi/toimeentulotuki-asumismenot>> Viitattu 23.4.2021.

Asunnottomuuden puolittamisen toimenpideohjelma 2020-2022 2020. Tampereen kaupunki. <https://www.tampere.fi/material/attachments/uutiskeskus/tampere/a/BerG-XBUep/asunnottomuuden_puolittamisen_toimenpideohjelma.pdf> Viitattu 26.4.2021.

Asunto ensin 2021. Vuokra-asukkaiden talousneuvonnan työkalupakki. <<https://asuntoensin.fi/aineistopankki/vuokra-asukkaiden-talousneuvonnan-tyokalupakki/>> Viitattu 27.4.2021.

Asunto ensin 2.0 -Tehdään yhdessä jokaiselle mahdollisuus. <<https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/03/EHDOTUS-ASUNNOTTOMUUSTY%C3%96N-POHJAKSI-2020-LUVUN-SUOMESSA.pdf>> Viitattu 7.1.2021.

Blomgren, Sanna, ja Minna Kivipelto 2012. Valtaistus: Valtakunnallinen Aikuissosiaalityön Kartoitus. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Eräsaari, Leena 2016. Yhteisösuhteille perustuva sosiaalityö. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki. Gaudeamus.

Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja –tilastot. Keuruu.: <https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_01_09_tilastollinen_vuosikirja2019.pdf> Viitattu 22.4.2021.

Hirvonen, Hanna 2015. Kehittämiskohteena yhteistyö – moniammatillisen yhteistyön toimintamalli varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välillä Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/89901/hirvonen_hanna.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 26.4.2021.

Hänninen, Kaisa ja Poikela, Ritva 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Toimintalähtöinen, dialoginen ja kohtaava vuorovaikutus. Helsinki: Gaudeamus. Vertaisarvioitu.

Isoherranen, K. 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Jokela, Hanna-Leena 2019. Talous- ja asumisneuvonnan mallintaminen toistuvissa vuokravelkatilanteissa oleville vuokra-asukkaille. Satakunnan ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261881/Jokela_Hanna-Leena.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Viitattu 8.1.2021.

Juhila, Kirsi 2008. Aikuisuus sosiaalityössä. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (toim.): Sosiaalityö aikuisten parissa. Tampere: Vastapaino, 82–108.

Kakkuri, Marjut 2020. Sosiaalialan ammattilaisten näkemyksiä hädän syistä ja asumisen turvaamisesta, Pro Gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto.

Kallinen-Kräkin, Kärki, Jarmo 2004. Sosiaalityön luokitus – luonnos 2003. Väliraportti Sosiaalityön luokitus –projektista, asiakastyön luokitusluonnos ja ensimmäiset luokituksen testaustulokset. Helsinki: Stakes julkaisu, aiheita 4/2004.

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohdeena päiväkotit. Juva: WSOY.

Karjalainen, Pekka 2011. Aikuissosiaalityö. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 211–216.

Kauppinen, Sami, Elina Kesäniemi, Satu Luojus, Peeter Lange, ja Niko Lönn 2020. Tarpeesta Ratkaisuksi: Yhteiskehittämisen Opas Sosiaali- Ja Terveystieteiden Alueella. Helsinki: Forum Virium.

Kekoni, T., Mönkkönen, K., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Tal- linna: Gaudeamus Oy.

Kelan kuntatilasto helmikuu 2017. <https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Vuokratiedot_kunnittain/Aikaisemmat_KELAn_tilastot> Viitattu 22.4.2021.

Kettunen, Marko. Asumisturvakeskus: Selvitystyö Häätöjen Ja Asunnottomuuden En- naltaehkäisyn Mahdollisuuksista, Menetelmistä Ja Haasteista Helsingissä 2010. Hel- sinki: SOCCA.

Kinnunen, Seija 2018. Osaksi yhteisöjä kehittämällä –aikuissosiaalityön uusi suunta. Teoksessa Kostilainen & Nieminen 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Diak työelämä 113. Hel- sinki: Diakonia ammattikorkeakoulu. 177-199.

Kokko, Riitta-Liisa ja Veistilä, Minna 2016. Sosiaalityö ja sosiaalinen kuntoutus yhteis- työnä, Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.

Lehto-Lundén, T., Törrönen, M., Hänninen, K., Salovaara, P., Veistilä, M., Anttonen, A. & Jouttimäki, P 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus. Vertaisarvi- oitu.

Liukkonen, Miikkael 2010. Pääseekö asiakas oikeuksiinsa? Raportti III: Vuokratilanteihin liittyviä oikeudellisia ongelmia.

Mäkiranta, Timo 2008. Elämänhallinta sosiaalipedagogisena käsitteenä. Sosiaalityön pro gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto. <[https://trepo.tuni.fi/bitstream/han- dle/10024/79066/gradu02556.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/79066/gradu02556.pdf?sequence=1&isAllowed=y)> Viitattu 26.4.2021.

Peltola, Inka 2016. Asuntopuolto asiakastyön välineenä ja työkäytäntönä. Käytäntötutkimus. <http://www.socca.fi/files/5383/Pelkonen_asuntopuolto_asiakastyon_vali-neena_ja_tyokaytantaona.pdf> Viitattu 5.1.2021

Perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaiset rajat 2021. <https://www.kela.fi/documents/10180/0/Toimeentulotuen_asumismenojen_rajat_2021_suomi.pdf/13f05d9c-7549-4c68-8625-6e9087e4a667> Viitattu 26.4.2021.

Pohjola, Anneli 2011. Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa: A. Pohjola & R. Särkelä (toim.) Sosiaalisesti kestävä kehitys. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 207–224.

Pohjola, Anneli 2016. Sosiaalityön vastuu heikompaan asemaan joutuneista. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki, Gaudeamus.

Poutanen, Veli-Matti 2000. Elämänhallinta ilman työtä. Tutkimus pitkäaikaistyöttömyyden seurauksista ja niiden hallinnasta Suomussalmella. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 84.

Salorinne, Minna 2019. Työttömyys Helsingissä alueittain vuoden 2018 lopussa. Tilastoja 2019:8. Helsingin kaupunki.

Salovaara & Muttilainen 2004. Asuntohäädöt 2000-luvun Suomessa- Ulosoton rekisteritietoja ja vuokrasuhteen osapuolten kokemuksia. Saatavilla verkossa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152470/213_Salovaara_Karstu_%09Muttilainen_2004.pdf?sequence=2> Viitattu 6.1.2021.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuoliset tekijät -työryhmä. & Pajukoski, M. 2010. Pääseekö asiakas oikeuksiinsa? Raportti III. Helsinki: THL.

Sunikka, Sanna 2016. Hietsussa yöpyneiden asunnottomuuspolut, liikkuvuus asunnottomuuden ja asuntoväestön välillä. Lisensiaattitutkimus, Helsinki.

Suomen perustuslaki 1999. 6§, 9 §, 10 §, 15 §, 19 §.) Finlex. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>> Viitattu 28.4.2021.

Storhammar, Esa. & Itkonen, Kari 2012. Asumisneuvonta Jyväskylässä: toiminnan, tulosten ja vaikutusten arviointia. Asumisneuvonnan toimenpiteiden (toivotut) vaikutukset s 12. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working paper N:o 372/2012.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37959/1/Working%20Paper%20372_2012%20Asumisneuvonta.pdf> Viitattu 26.4.2021. kuva 3

Takuusäätiö 2021. Vuokra-asukkaiden talousneuvonnan työkalupakin liitteet. Talousvaikeuksien taustat. <<https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2020/11/1-talousvaikeuksien-taustat.pdf>> Viitattu 27.4.2021.

Tervala, Sonja 2020. Elämänhallinnan Tukeminen Ryhmänohjauksen Menetelmin: Kohderyhmänä Arjessa Kotona Olevat Nuoret Naiset.

THL 2021. Hyvinvointi- ja terveyserot. Hyvinvointi. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>> Viitattu: 28.4.2021.

Törrönen, Maritta 2016. Vastavuoroisuuden yhteisöllinen luonne. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.

Universal Declaration of Human Rights 2021. <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> Viitattu 28.4.2021.

Verkostokehittäjät 2020. Neuvokkaasti palveluiden piiriin – asumisneuvonta asumisen mahdollistajana Asumisneuvontakyselyn yhteenvetoraportti. Saatavilla verkossa: <https://asuntoensin.fi/assets/files/2020/04/Asumisneuvontakysely_Verkostokehitt%C3%A4j%C3%A4t_2020_raportti.pdf> Viitattu 6.1.2021.

Viljamaa, Minna 2019. Asumisneuvonnan opas. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vva ry 2021. Asunnottomuus. <<https://vvary.fi/asunnottomuus/>> Viitattu: 30.4.2021.

Yle 2014. Vuokratästit johtavat yhä harvemmin häätöön Helsingissä. <https://yle.fi/uutiset/3-706_7882> Viitattu 22.4.2021.

Ylistö, Sami 2009. Tavoiteteoreettinen elämänhallinta: Selvyyttä sekavaan käsitteistöön. Sosiologia-lehti 4/2009.

Kysely

Vuokra-asumisen ongelmien vähentäminen ja ennaltaehkäiseminen Vuosaaren alueella

Tämä kysely on tarkoitettu Vuosaaren alueen aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajille.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta erittäin toivottavaa. Vastaaminen tapahtuu anonymisti ja vastaukset käsitellään niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Kyselyn tuloksia käytetään osana sosionomiopiskelija Jeli Videnoja-Tamangin opinnäytetyön aineistoa.

Vastausten perusteella myöhemmin järjestettävän yhteistyöpajan sisältö voidaan suunnitella paremmin vastaamaan osallistujien tarpeisiin.

Kiitos ajastasi!

1. Työskentelen:

-Vuokranantajalla (Lumo, Sato, Y-Säätiö, Heka)

-Aikuissosiaalityössä aikuisten tiimissä

-Aikuissosiaalityössä nuorten tiimissä

-Aikuissosiaalityössä maksatuksen tiimissä

2. Oletko tehnyt yhteistyötä aikuissosiaalityön edustajana vuokranantajien edustajien kanssa tai vuokranantajien edustajana aikuissosiaalityön edustajan kanssa?

-Olen, usein

-Olen, joskus

-Olen, harvoin

-En ole

3.Miten tyytyväinen olet tällä hetkellä yhteistyöhön aikuissosiaalityön ja vuokranantajien välillä?

Asteikko 1-5, jossa 1 erittäin tyytymätön ja 5 erittäin tyytyväinen

4.Mikä tai mitkä seuraavista ovat mielestäsi eniten vuokra-asumisen ongelmia aiheuttavia tekijöitä? (Vastausvaihtoehdot tulevat Asta-hankkeen selvityksestä, jossa selvitettiin talousvaikeuksien taustalla olevia syitä)

-Osaamattomuus raha-asioissa, heikot taloudenhallinnan keinot, tietämättömyys ratkaisukeinoista ja vaikeudet palveluiden piiriin hakeutumisessa.

-Tulojen riittämättömyys erilaisista syistä kuten pienituloisuus, ulosmittaus, ylivelkaantuminen, etuuksien alikäyttö ja ylikallis asuminen.

-Toimintakykyä tai elämänhallintaa vaikeuttavat haasteet, terveysongelmat, asiointivaikeudet (puutteita kieli- tai digitaadoissa, voimavarojen puute), riippuvuudet (pelit, päihitteet...) sekä psyykkiset sairaudet.

-Muutokset elämäntilanteessa, ero, perheeseen muutos, kriisit, yllättävä työttömyys tai sairastuminen, elämänvaiheesta toiseen siirtyminen, (itsenäistyminen, perheellistyminen, eläköityminen...)

-Muu: mikä?

5.Minkälaiset vuokra-asumisen ongelmat nousevat esiin omassa työssäsi?

6.Kuinka paljon yhteistyötä mielestäsi aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajilla tulisi olla asteikolla 1-5? Jossa 1 on erittäin vähän ja 5 erittäin paljon.

7.Kuinka tärkeää yhteistyö on asteikolla 1-5? Jossa 1 on täysin turhaa ja 5 erittäin tärkeää.

8.Minkälaista yhteistyötä toivot?

9. Tiedonkulku vuokranantajien edustajien ja aikuissosiaalityön välillä on toimivaa. As-
teikolla 1-5 kuinka hyvin väittämä pitää paikkansa? Jossa 1 erittäin huonosti toimivaa ja
5 erittäin hyvin toimivaa.

10. Mikä olisi mielestäsi sopiva yhteydenottokeino sujuvoittamaan yhteistyötä?

11. Kenen kanssa etenkin haluaisit tehdä yhteistyötä? Missä vaiheessa asumisen on-
gelmien syntyä on oikea aika aloittaa yhteistyö asukkaan/asiakkaan luvalla tämän tilan-
teesta?

12. Mihin et ole tyytyväinen yhteistyössä tai työtavoissa?

13. Minkälaista tietoa tai osaamista tarvitaan lisää, jotta vuokra-asumisen ongelmia voi-
taisiin vähentää ja ennaltaehkäistä

YHTEISTYÖMALLI

AIKUISSOSIAALITYÖN JA VUOKRANANTAJIEN EDUSTAJIEN YHTEISTYÖMALLI

1. Milloin olla yhteydessä?

- MAHDOLLISIMMAN VARHAISESSA VAIHEESSA
- SYNTYNYT HUOLI ASIAKKAAN TILANTEESTA
- ALA ANNA ONGELMIEN KRIISIYTYÄ
- UHKA ONGELMIEN SYNTYMISESTÄ
- VIIMEISTÄÄN RUN ONGELMAT OVAT TOISTUVIA TAI VAKAVIA.

2. Miksi olla yhteydessä?

- PAREMPI KOKONAISKUVA ASIAKKAAN TILANTEESTA
- EI PÄÄLEKKÄISTÄ TYÖTÄ
- YHTEISTYO ASIAKKAAN HYVINVOINNIN JA ELÄMÄNHALLINNAN TUKENA
- VÄHENNETÄÄN JA ENNALTAEHKÄISTÄÄN VUOKRAASUMISEN ONGELMIA

3. Yhteydenottokeinot:

- PUHELIN
- SÄHKÖPOSTI
- HUOLI-ILMOITUS
- YHTEISTYÖMALLIN SIVULTA 2 LOYTYVÄT SOSIAALITYÖN JA SUURIMPIEN VUOKRANANTAJIEN EDUSTAJIEN VUODEN 2021 AJANKOHTAISET YHTEYSTIEDOT

4. Tapoja tehdä yhteistyötä:

- ENSISIJAISESTI PUHELIMITSE JA SÄHKÖPOSTILLA KONSULTOINTI
- TARVITTAESSA YHTEISTAPAAMINEN ASIAKKAAN KANSSA (ESIM. KOTIKÄYNNIT)
- SÄÄNNÖLLESTI JÄRJESTETTÄVÄT YHTEISET PALAVERIT/KEHITTÄMISPAJAT (TEAMS/LÄSNÄ)
- YHTEISET MAKSUSUUNNITELMAT
- OHJAAMINEN OIKEIDEN PALVELUIDEN PIIRIIN
- SUUNNITELMALLINEN TYÖSKENTELY

Jeli Videnoja-Tamang Kehittämiskohteena aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö- opinnäytetyö 2021

AIKUISSOSIAALITYÖN JA VUOKRANANTAJIEN EDUSTAJIEN YHTEISTYÖMALLI

VUOSAAREN ALUEEN YHTEYSTIEDOT:

Aikuissosiaalityön yli 30-vuotiaiden tiimi:
Front desk: ma-pe klo 9-11 ja 12-14
puh: 0931024179 ja 0406372989

Nuorten sosiaalityön tiimi (16-29-vuotiaat):
tiimipuhelin ma-pe 9-11 ja 12-14
puh: 0931044147 ja 0407374803

HEKA:
Vuokraohjeet: Harri Katve & Minna Vesa puh:0957673800, vuokraohjeita@hekaoy.fi
Asumisneuvonta: Aino Valkama, puh:0957673802
Isännöitsijät (isännöintihallinto, vuokralaisdemokratia, asumishäiriöt): Päivi Syväkuru & Minna Vaarankorpi puh: 0957673802, isannoitsijat.ita@hekaoy.fi

Y-säätiö / M2-kodit:
Asumisneuvojat: Joonas Pöhö & Siiri Winter
asumisneuvonnan s-posti: yk.asumisneuvonta@ysaatio.fi

LUMO:
Asumisneuvojat: Riikka Pasanen (riikka.pasanen@lumo.fi) & Ira Kosonen (ira.kosonen@lumo.fi)
Asumisneuvonnan sähköposti: asumisneuvoja@lumo.fi

SATO:
Asumisneuvojat: Essi Helander (essi.helander@sato.fi), Anu Kujala (anu.kujala@sato.fi) & Shugri Mohamed (shugri.mohamed@sato.fi)

Jeli Videnoja-Tamang Kehittämiskohteena aikuissosiaalityön ja vuokranantajien edustajien yhteistyö- opinnäytetyö 2021

YHTEISTYÖPAJAN MATERIAALIT

Työpajan aikataulu

TEHTÄVÄ 1

Pohtikaa ja keskustelkaa:

- Esitelkää itsenne ryhmän muille jäsenille, pidetään videot ja mikrofonit auki pienryhmissä mahdollisuuksien mukaan
- Jokainen voisi kertoa ainakin nimen, työnkuvan ja sen, millä tavalla vuokra-asumisen ongelmat näkyvät omassa työssä
- Minkälaisia ajatuksia tilastot tai kyselyn tulokset herättivät?
- Mikä yllätti? Mistä et ole samaa mieltä?
- Mikä tuloksissa oli hyvää tai kehittämiskelpoista?

Aikaa tehtävälle 1 on noin 15 minuuttia

Tehtävän 1 ohjeistus

Tehtävä 2

Luokaa pienryhmässä yhteistyömalli

MALLIN TULISI SISÄLTÄÄ AINAKIN:

- ALKU (ENNEN YHTEISTYÖN ALKAMISTA)
- KESKIKOHTA (YHTEISTYÖN AIKANA)
- LOPPU (YHTEISTYÖN JÄLKEEN)

1 ALKU: ESIM. KUKA ALOITTA A YHTEYDENPIDON? MITEN? MILLOIN? MITEN ASIAKAS OSALLISTETAAN?	2 KESKIKOHTA: ESIM. KUKA TEKEE? KENEN KANSSA? MITÄ TEKEE? MITEN TEKEE? YHTEISTYÖN RESURSSIT? KETKÄ OVAT OSALLISINA YHTEISTYÖSSÄ? YHTEISTYÖN KESTO?
3 LOPPU: ESIM. MITÄ TAPAHTUU YHTEISTYÖN JÄLKEEN? KENELLE JÄÄ VASTUU? TYÖNTEKIJÄ, ASIAKAS? SEURATAANKO TILANNETTA?	+ JOS AIKAA JÄÄ, KIRJATKAA VIELÄ TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖN TAVOITTEET JA PÄÄMÄÄRÄT; ELI MIKSI TARVITAAN TOIMIVAA YHTEISTYÖTÄ?

Tehtävän 2 ohjeistus

YHTEISTYÖLOMAKE

Suostumus yhteistyöhön

Tällä lomakkeella annan luvan tietojenvaihtoon ja yhteydenottoon tilanteeseeni liittyen vuokranantajatahon edustajien (asumisneuvojat, vuokrasihteerit, isännöitsijät) ja aikuissosiaalityön edustajien (sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat) välillä.

Nimi: _____

Syntymäpäivä: _____

Puhelinnumero: _____

Aika ja paikka: _____

Asiakkaan allekirjoitus: _____

Suostumuksen vastaanottaneen

Työntekijän nimi ja allekirjoitus: _____

Tilastoja

Laskulaji 19 vuokrarästit Maksettu vuonna 2020

Maksu- laji	Laskulaji		Kustannustoimipiste	Päätäjän toimipiste	Pykälä	Päämiehet	Myönnetty summa
	19	VUOKRARÄS- TIT	VUOSAAREN TOIMI- PISTE	VUOSAAREN TOIMI- PISTE	TTL 13	233	264837
	19	VUOKRARÄS- TIT	VUOSAAREN TOIMI- PISTE	VUOSAAREN TOIMI- PISTE	TTL 7 3	16	12981
						249	277818

Vuosaaren toimipisteen vuokravelkatilasto 2020.

VUOSAAREN TOIMIPISTE

Asumismuoto	Asumismuoto	Päähenkilöt tilastokuussa
10	OMISTUSASUNTO	2
30	PÄÄVUOKRALAINEN	144
40	ALIVUOKRALAINEN	4
50	SUKUL. TMS. LUONA	9
51	VANHEMPIEN LUONA	5
60	TUKI- JA TUETTUASUMINEN	6
70	LAITOKSESSA HELSINGISSÄ	1
71	LAITOKSESSA HGIN ULKOP	1
90	ASUNNOTON	15
	TIETO PUUTTUU	42
	Yhteensä:	229

Vuosaaren toimipisteen asumistilasto joulukuu 2020.